

Міністерство освіти і науки України
Кам'янець-Подільський національний університет імені Івана Огієнка
Природничо-економічний факультет
Кафедра туризму та готельно-ресторанної справи

МЕТОДИЧНІ ВКАЗІВКИ

**до виконання, оформлення та захисту кваліфікаційної роботи
для здобувачів першого (бакалаврського) рівня вищої освіти
освітньої програми Готельно-ресторанна справа
спеціальності 241 Готельно-ресторанна справа
галузі знань 24 Сфера обслуговування**

Кам'янець-Подільський, 2025

Методичні вказівки до виконання, оформлення та захисту кваліфікаційної роботи для здобувачів першого (бакалаврського) рівня вищої освіти спеціальності 241 Готельно-ресторанна справа галузі знань 24 Сфера обслуговування / Буторіна В.Б., Марусей Т.В. Кам'янець-Подільський: К-ПНУ імені Івана Огієнка, 2025. 61 с.

Укладачі:

Олійник О.С., кандидат економічних наук, доцент, доцент кафедри туризму та готельно-ресторанної справи Кам'янець-Подільського національного університету імені Івана Огієнка

Марусей Т.В., кандидат економічних наук, доцент, доцент кафедри туризму та готельно-ресторанної справи Кам'янець-Подільського національного університету імені Івана Огієнка

Рецензенти:

Ткачук В.В., кандидат економічних наук, доцент, доцент кафедри економіки підприємства Кам'янець-Подільського національного університету імені Івана Огієнка

Лаврук В.В., доктор економічних наук, професор, професор кафедри фінансів, банківської справи, страхування та електронних платіжних систем Закладу вищої освіти «Подільський державний університет»

Бичок Н.І., начальник відділу освіти, культури, туризму, молоді та спорту Староушицької селищної ради

Розглядаються методичні вказівки до виконання кваліфікаційної роботи: принципи побудови, етапи виконання, оформлення результатів, порядок захисту та оцінювання. Методичні рекомендації розроблені для здобувачів першого (бакалаврського) рівня вищої освіти спеціальності 241 Готельно-ресторанна справа галузі знань 24 Сфера обслуговування.

Затверджено на засіданні кафедри туризму та готельно-ресторанної справи
Протокол № 11а від «30» червня 2025 року.

Завідувач кафедри

Вероніка БУТОРІНА

ЗМІСТ

№ з/п		Кількість сторінок
1.	Зміст	3
2.	Вступ	4
3.	Загальні положення	5
4.	Вимоги до кваліфікаційної роботи	9
5.	Організація та основні етапи виконання кваліфікаційної роботи	11
6.	Структура кваліфікаційної роботи	14
7.	Правила оформлення кваліфікаційної роботи	22
8.	Академічна доброчесність і перевірка кваліфікаційних робіт на рівень унікальності	33
9.	Попередній захист	35
10.	Відгук наукового керівника	36
11.	Рецензування кваліфікаційних робіт	36
12.	Підготовка до захисту кваліфікаційної роботи	37
13.	Публічний захист кваліфікаційної роботи	38
14.	Критерії оцінювання кваліфікаційної роботи	40
15.	Розгляд апеляцій	43
16.	Оприлюднення та зберігання кваліфікаційних робіт	43
17.	Список використаних джерел	45
18.	Додатки	46

ВСТУП

Кваліфікаційна робота – завершальний етап навчання студентів у закладі вищої освіти. У процесі виконання кваліфікаційної роботи майбутній бакалавр формується як творчий працівник, що оволодів навичками самостійного розв'язання професійних задач, навички організації та здійснення наукових досліджень.

Кваліфікаційна робота – це випускова робота здобувача, на підставі якої атестаційна комісія вирішує питання присвоєння йому кваліфікації бакалавра, тому в даній роботі здобувач повинен засвідчити професійну зрілість, відобразити рівень своїх знань із спеціальних і соціально-економічних дисциплін, уміння використовувати їх у подальшій практичній діяльності.

Виконання кваліфікаційної роботи передбачає систематизацію, закріплення, розширення теоретичних та практичних знань здобувача зі спеціальності та застосування їх при вирішенні конкретних наукових завдань, розвиток навичок самостійної наукової роботи, оволодіння методикою дослідження, пов'язаних з темою кваліфікаційної роботи.

Кваліфікаційна робота покликана показати, як здобувач володіє методичним інструментарієм, наскільки він уміє аналізувати, узагальнювати і формулювати висновки із результатів дослідження, самостійно працювати з науковими джерелами. При оцінюванні кваліфікаційної роботи враховуються якість самої роботи, характер викладу основних її положень при публічному захисті, її оформлення.

До початку виконання кваліфікаційної роботи здобувач повинен ознайомитися з даними методичними вказівками і керуватися їх вимогами щодо написання кваліфікаційної роботи та оформлення її результатів.

Методичні рекомендації до виконання, оформлення та захисту кваліфікаційних робіт підготовлені з врахуванням положень Законів України «Про освіту», «Про вищу освіту», Кодексу академічної доброчесності Кам'янець-Подільського національного університету імені Івана Огієнка, Положення про дотримання академічної доброчесності педагогічними, науково-педагогічними, науковими працівниками та здобувачами вищої освіти в Кам'янець-Подільському національному університеті імені Івана Огієнка.

Для здобувачів першого (бакалаврського) рівня вищої освіти за спеціальністю 241 Готельно-ресторанна справа галузі знань 24 Сфера обслуговування атестація здійснюється у формі атестаційного екзамену і публічного захисту кваліфікаційної роботи.

Кваліфікаційна робота має передбачати розв'язання складної спеціалізованої задачі або практичної проблеми у діяльності суб'єктів готельного і ресторанного бізнесу, що передбачає застосування теорій та методів готельно-ресторанної справи і характеризується комплексністю та невизначеністю умов.

У кваліфікаційній роботі не повинно бути академічного плагіату, фальсифікації та фабрикації.

Кваліфікаційна робота має бути оприлюднена на офіційному веб-сайті університету, або у інституційному репозитарії університету.

1. ЗАГАЛЬНІ ПОЛОЖЕННЯ

Бакалавр – це освітній рівень, що здобувається на першому ступені вищої освіти та присуджується вищим навчальним закладом у результаті успішного виконання здобувачем вищої освіти відповідної освітньої програми. Підготовка бакалавра завершується атестаційним екзаменом і публічним захистом кваліфікаційної роботи. Кваліфікаційна робота – це індивідуальне завдання навчально-дослідницького, творчого чи проектного характеру, яке здобувач виконує на завершальному етапі навчання за освітнім ступенем «бакалавр», і є однією з форм виявлення рівня теоретичних знань, їх застосовування в реалізації конкретних фахових завдань.

Метою кваліфікаційної роботи є застосування набутих в процесі навчання компетенцій, теоретичних і практичних навичок для самостійного розв'язання конкретної актуальної проблеми сфери обслуговування та практики на підставі критичного аналізу та узагальнення існуючого наукового матеріалу з обраної проблематики, проведення власних досліджень та формулювання на основі цього висновків та узагальнень і пропозицій з досліджуваної тематики.

Основними завданнями кваліфікаційної роботи є вивчення та узагальнення теоретико-методологічних засад з обраного напряму дослідження; проведення всебічного аналізу досліджуваного питання із застосуванням сучасного наукового інструментарію, розробка альтернативних шляхів вирішення проблемних питань та аспектів, що виникають в ході написання роботи, підготовка за результатами написання кваліфікаційної роботи доповіді, що розкриває основний зміст роботи та пропозиції автора з подальшим їх публічним захистом перед Атестаційною комісією.

Методичні вказівки з написання та оформлення кваліфікаційних робіт містять загальні вимоги до структури, змісту, обсягу, оформлення, порядку виконання та процедури публічного захисту (демонстрації) кваліфікаційних робіт.

Методичні рекомендації розроблено на підставі законів України «Про освіту», «Про вищу освіту», нормативно-правових актів Міністерства освіти і науки України та інших уповноважених державних органів у галузі освіти, внутрішньої нормативної бази з питань організації освітнього процесу.

Кваліфікаційна робота – це індивідуальне завдання навчально-дослідницького, творчого чи проектно-конструкторського характеру, яке здобувач вищої освіти виконує на завершальному етапі здобуття певного рівня вищої освіти і є однією з форм виявлення рівня теоретичних знань, їх застосовування в реалізації конкретних фахових завдань.

Публічний захист кваліфікаційної роботи є формою атестації здобувачів вищої освіти за певним рівнем вищої освіти відповідно до стандартів вищої освіти та освітніх програм, що дозволяє визначити відповідність набутих здобувачами результатів навчання (компетентностей) вимогам освітньої програми, стандартів вищої освіти та Національної рамки кваліфікацій.

Кваліфікаційну роботу виконують усі здобувачі першого (бакалаврського)

рівня вищої освіти, що навчаються за освітньою програмою, яка передбачає публічний захист кваліфікаційної роботи як форму атестації.

Узагальнені вимоги до кваліфікаційної роботи формують на основі визначеної освітньою програмою та стандартом вищої освіти інтегральної компетентності.

Інтегральна компетентність:

Здатність розв'язувати складні спеціалізовані задачі та практичні проблеми діяльності суб'єктів готельного і ресторанного бізнесу, що передбачає застосування теорій і методів системи наук, які формують концепції гостинності і характеризується комплексністю та невизначеністю умов.

Загальні компетентності (ЗК):

ЗК 01. Здатність зберігати та примножувати моральні, культурні, наукові цінності і досягнення суспільства на основі розуміння історії та закономірностей розвитку предметної області, її місця у загальній системі знань про природу і суспільство та у розвитку суспільства, техніки і технологій, вести здоровий спосіб життя.

ЗК 02. Здатність діяти соціально відповідально та свідомо, реалізувати свої права і обов'язки як члена суспільства, усвідомлювати цінності громадянського (вільного демократичного) суспільства, верховенства права, прав і свобод людини і громадянина в Україні.

ЗК 03. Здатність вчитися і оволодівати сучасними знаннями.

ЗК 04. Навички використання інформаційних і комунікаційних технологій.

ЗК 05. Здатність працювати в команді.

ЗК 06. Здатність спілкуватися державною мовою як усно, так і письмово.

ЗК 07. Цінування та повага різноманітності та мультикультурності.

ЗК 08. Навички здійснення безпечної діяльності.

ЗК 09. Здатність до абстрактного мислення, аналізу та синтезу.

ЗК 10. Здатність застосовувати знання у практичних ситуаціях.

ЗК 11. Здатність спілкуватися іноземною мовою.

Спеціальні (фахові, предметні) компетентності (СК):

СК 01. Розуміння предметної області і специфіки професійної діяльності.

СК 02. Здатність організовувати сервісно-виробничий процес з урахуванням вимог і потреб споживачів та забезпечувати його ефективність.

СК 03. Здатність використовувати на практиці основи діючого законодавства в сфері готельного та ресторанного бізнесу та відстежувати зміни.

СК 04. Здатність формувати та реалізовувати ефективні зовнішні та внутрішні комунікації на підприємствах сфери гостинності, навички взаємодії.

СК 05. Здатність управляти підприємством, приймати рішення у господарській діяльності суб'єктів готельного та ресторанного бізнесу.

СК 06. Здатність проєктувати технологічний процес виробництва продукції і послуг та сервісний процес реалізації основних і додаткових послуг у підприємствах (зкладах) готельно-ресторанного та рекреаційного господарства.

СК 07. Здатність розробляти нові послуги (продукцію) з використанням інноваційних технологій виробництва та обслуговування споживачів СК 08 Здатність розробляти, просувати, реалізовувати та організовувати споживання готельних та ресторанних послуг для різних сегментів споживачів.

СК 08. Здатність розробляти, просувати, реалізовувати та організовувати споживання готельних та ресторанних послуг для різних сегментів споживачів.

СК 10. Здатність працювати з технічною, економічною, технологічною та іншою документацією та здійснювати розрахункові операції суб'єктом готельного та ресторанного бізнесу.

СК 11. Здатність виявляти, визначати й оцінювати ознаки, властивості і показники якості продукції та послуг, що впливають на рівень забезпечення вимог споживачів у сфері гостинності.

СК 12. Здатність ініціювати концепцію розвитку бізнесу, формулювати бізнес-ідею розвитку суб'єктів готельного та ресторанного бізнесу.

СК 13. Здатність здійснювати планування, управління і контроль діяльності суб'єктів готельного та ресторанного бізнесу.

СК 14. Розуміння специфіки сфери гостинності, її регіонального аспекту та сталого розвитку туристичної інфраструктури, здатність організації готельно-ресторанної справи як складової розвитку туризму на Поділлі.

Програмні результати навчання:

ПРН 01.Знати, розуміти і вміти використовувати на практиці основні положення законодавства, національних і міжнародних стандартів, що регламентують діяльність суб'єктів готельного та ресторанного бізнесу.

ПРН 02. Знати, розуміти і вміти використовувати на практиці базові поняття з теорії готельної та ресторанної справи, організації обслуговування споживачів та діяльності суб'єктів ринку готельних та ресторанних послуг, а також суміжних наук.

ПРН 03. Вільно спілкуватися з професійних питань державною та іноземною мовами усно і письмово.

ПРН 04. Аналізувати сучасні тенденції розвитку індустрії гостинності та рекреаційного господарства.

ПРН 05. Розуміти принципи, процеси і технології організації роботи суб'єктів готельного та ресторанного бізнесу.

ПРН 06. Аналізувати, інтерпретувати і моделювати на основі існуючих наукових концепцій сервісні, виробничі та організаційні процеси готельного та ресторанного бізнесу.

ПРН 07. Організовувати процес обслуговування споживачів готельних та ресторанних послуг на основі використання сучасних інформаційних, комунікаційних і сервісних технологій та дотримання стандартів якості і норм безпеки.

ПРН 08. Застосовувати навички продуктивного спілкування зі споживачами готельних та ресторанних послуг.

ПРН 09. Здійснювати підбір технологічного устаткування та обладнання, вирішувати питання раціонального використання просторових та матеріальних ресурсів.

ПРН 10. Розробляти нові послуги (продукцію), використовуючи сучасні технології виробництва та обслуговування споживачів.

ПРН 11. Застосовувати сучасні інформаційні технології для організації роботи закладів готельного та ресторанного господарства.

ПРН 12. Здійснювати ефективний контроль якості продуктів та послуг закладів готельного і ресторанного господарства.

ПРН 13. Визначати та формувати організаційну структуру підрозділів, координувати їх діяльність, визначати їх завдання та штатний розклад, вимоги до кваліфікації персоналу.

ПРН 14. Організовувати роботу в закладах готельного і ресторанного господарства, відповідно до вимог охорони праці та протипожежної безпеки.

ПРН 15. Розуміти економічні процеси та здійснювати планування, управління і контроль діяльності суб'єктів готельного та ресторанного бізнесу.

ПРН 16. Виконувати самостійно завдання, розв'язувати задачі і проблеми, застосовувати їх в різних професійних ситуаціях та відповідати за результати своєї діяльності.

ПРН 17. Аргументовано відстоювати свої погляди у розв'язанні професійних завдань при організації ефективних комунікацій зі споживачами та суб'єктами готельного та ресторанного бізнесу.

ПРН 18. Презентувати власні проекти і розробки, аргументувати свої пропозиції щодо розвитку бізнесу.

ПРН 19. Діяти у відповідності з принципами соціальної відповідальності та громадянської свідомості.

ПРН 20. Розуміти вимоги до діяльності за спеціальністю, зумовлені необхідністю забезпечення сталого розвитку України, її зміцнення як демократичної, соціальної, правової держави.

ПРН 21. Розуміти і реалізувати свої права і обов'язки як члена суспільства, усвідомлювати цінності вільного демократичного суспільства, верховенства права, прав і свобод людини і громадянина в Україні.

ПРН 22. Зберігати та примножувати досягнення і цінності суспільства на основі розуміння місця предметної області у загальній системі знань, використовувати різні види та форми рухової активності для ведення здорового способу життя.

ПРН 23. Організовувати діяльність закладів розміщення та харчування як складових розвитку туризму на Поділлі.

Метою виконання кваліфікаційної роботи є визначення рівня підготовленості здобувача вищої освіти до розв'язання комплексу прикладних завдань відповідно до узагальненого об'єкта діяльності на основі застосування системи теоретичних знань і практичних навичок, отриманих у процесі всього періоду навчання.

Виконання кваліфікаційної роботи передбачає:

– систематизацію, закріплення, розширення теоретичних і практичних знань, отриманих у процесі навчання за освітньою програмою, та застосування їх під час виконання конкретних наукових, виробничих та інших завдань у сфері професійної діяльності;

- розвиток навичок самостійної роботи і творчого пошуку;
- оволодіння методикою наукових досліджень та експерименту відповідно до спеціальності;
- визначення рівня підготовленості випускника до майбутньої професійної діяльності.

Бакалаврські кваліфікаційні роботи виконують на першому (бакалаврському) рівні вищої освіти і передбачають розв’язання складного спеціалізованого завдання або практичної проблеми в певній сфері професійної діяльності із застосуванням основних теорій і методів відповідної науки.

Кваліфікаційна робота може бути представлена у вигляді текстового документа, проєкта, програмного продукту, розробки тощо. Методичні рекомендації визначають загальні вимоги до підготовки та публічного захисту кваліфікаційних робіт здобувачами вищої освіти в Університеті.

2. ВИМОГИ ДО КВАЛІФІКАЦІЙНОЇ РОБОТИ

Загальні вимоги до кваліфікаційної роботи:

- актуальність теми, відповідність її сучасному стану та перспективам розвитку певної галузі знань і спеціальності, розкриття практично розв’язаних завдань провідними науковими установами та організаціями, ученими і фахівцями певної галузі;
- глибина опрацювання й повнота аналізу наукової літератури та джерел інформації з теми дослідження;
- самостійність наукових пошуків здобувача вищої освіти, аргументація власної думки;
- чітке визначення наукового апарату дослідження (об’єкт, предмет, мета і завдання роботи, методи дослідження, практичне значення кваліфікаційної роботи тощо);
- глибина розв’язання поставлених проблем і/або завдань;
- конкретність, відповідність назви кваліфікаційної роботи освітній програмі предметній області спеціальності та змісту досліджуваної проблеми;
- ґрунтовність і достовірність отриманих результатів;
- змістовність, грамотність, логічність викладу матеріалу, використання притаманного окремій галузі знань поняттєвого апарату;
- апробація результатів кваліфікаційної роботи;
- узагальнення й обґрунтування отриманих у процесі виконання кваліфікаційної роботи результатів, формулювання висновків і рекомендацій щодо їх теоретичного значення та практичного застосування.

Отже, кваліфікаційна робота повинна бути:

- реальною – відображати вирішення сучасних проблем, пов’язаних із функціонуванням системи дослідження, мати науково-теоретичне і практичне значення;
- актуальною – повинна бути присвячена дослідженням і розробкам, які відносяться до сучасних проблем розвитку відповідної галузі знань, що мають особливу важливість на сучасному етапі;

– інформативною – повною мірою відображати дослідження, проведене на високому теоретичному і практичному рівнях на основі загальнонаукової та конкретно-наукової методології.

Назва кваліфікаційної роботи повинна бути лаконічною, без скорочень, відповідати освітній програмі спеціальності та змісту обраної для дослідження наукової проблеми (завдання).

У кваліфікаційній роботі стисло, логічно й аргументовано викладають зміст і результати дослідження, уникаючи загальних слів, бездоказових тверджень, тавтології.

Кваліфікаційна робота повинна відповідати встановленим вимогам і має бути виконана автором самостійно на основі опрацьованого актуального сучасного теоретичного, нормативно-правового, статистичного і практичного матеріалу, містити власні розроблення, висновки і пропозиції, бути належно структурованою та технічно оформленою.

Кваліфікаційна робота не повинна містити академічного плагіату, фабрикації, фальсифікації. Кваліфікаційна робота є самостійним дослідженням здобувача вищої освіти із дотриманням вимог академічної доброчесності, які передбачають:

– покликання на авторів і джерела інформації у разі використання чужих ідей, розробок, цитат;

– надання достовірної перевіреної інформації про факти, результати досліджень і використані джерела.

Роботи, механічно переписані з літературних джерел, нормативних документів, неопрацьовані й неоформлені належним чином, а також виконані шляхом компіювання та дослівного використання тексту, ідей інших авторів без покликання на використані джерела (плагіат), до захисту не допускають.

Здобувачі вищої освіти виконують кваліфікаційну роботу державною мовою у вигляді спеціально підготовленої праці в паперовому (переплетена в жорстку палітурку або зшита пластиковою пружиною) та електронному варіантах.

Мовою оригіналу подають бібліографічні описи у списку використаних джерел. В основному тексті кваліфікаційної роботи мовою оригіналу можна (за потреби) подавати цитати з першоджерел, якщо об'єктом вивчення є іншомовний матеріал.

За бажанням здобувач вищої освіти може виконувати кваліфікаційну роботу іноземною мовою. Якщо написання та/або захист кваліфікаційної роботи здійснюється іноземною мовою (англійською, іншими офіційними мовами Європейського Союзу), то відповідне рішення може бути ухвалене випусковою кафедрою за заявою здобувача вищої освіти за умови призначення керівником кваліфікаційної роботи науково-педагогічного працівника, який володіє відповідною іноземною мовою, та (за потреби) консультанта з відповідної кафедри мовної підготовки.

Захист кваліфікаційної роботи, написаної іноземною мовою, здійснюють за участю перекладача (за потреби); до екзаменаційної комісії додатково подають другий примірник кваліфікаційної роботи та комплект демонстраційних

матеріалів, оформлених українською мовою.

Оголошення відгуку керівника кваліфікаційної роботи та рецензії, оформлення протоколу засідання екзаменаційної комісії здійснюють українською мовою. У протоколі засідання екзаменаційної комісії зазначають мову, на якій відбувався захист кваліфікаційної роботи.

Для здобувачів вищої освіти з числа іноземців та осіб без громадянства написання та публічний захист кваліфікаційної роботи здійснюється мовою навчання.

Обсяг часу на виконання та захист кваліфікаційної роботи визначено освітньою програмою і навчальним планом підготовки здобувачів вищої освіти.

Захист кваліфікаційної роботи відбувається публічно на засіданні екзаменаційної комісії відповідно до графіка проведення атестації.

На підставі публічного захисту кваліфікаційної роботи (аналізу змісту виконаної кваліфікаційної роботи та захисту її основних положень) екзаменаційна комісія оцінює рівень теоретичної і практичної підготовки випускника й ухвалює рішення про присудження здобувачеві вищої освіти відповідного ступеня вищої освіти та присвоєння відповідної кваліфікації.

Усі кваліфікаційні роботи розміщують у репозитарії Університету.

3. ОРГАНІЗАЦІЯ ТА ОСНОВНІ ЕТАПИ ВИКОНАННЯ КВАЛІФІКАЦІЙНОЇ РОБОТИ

Під час виконання кваліфікаційної роботи можна виокремити такі організаційні етапи:

1. Підготовчий

- вибір здобувачем теми дослідження;
- призначення завідувачем кафедри спільно з гарантом освітньої програми наукового керівника;
- остаточне (кінцеве) формулювання теми кваліфікаційної роботи та її затвердження на засіданні випускової кафедри;
- складання і затвердження завдання та календарного плану виконання кваліфікаційної роботи;
- формування змісту кваліфікаційної роботи.

2. Основний

- підбір та аналіз літератури і джерел;
- збір фактичного матеріалу, проведення дослідно-пошукової роботи, виконання експерименту (за потреби);
- написання тексту роботи;
- апробація результатів дослідження на конференціях, публікація статей, тез доповідей тощо з досліджуваної тематики;
- перевірка розділів кваліфікаційної роботи науковим керівником, робота здобувача вищої освіти над його зауваженнями.

3. Прикінцевий

- перевірка тексту кваліфікаційної роботи на рівень унікальності;
- попередній захист кваліфікаційної роботи на кафедрі з метою ухвалення

рішення про допуск (недопуск) здобувача вищої освіти до захисту на засіданні екзаменаційної комісії;

- остаточне оформлення кваліфікаційної роботи;
- передавання кваліфікаційної роботи науковому керівникові для отримання відгуку;
- рецензування кваліфікаційної роботи кваліфікованими фахівцями відповідної сфери;
- подання завідувачем кафедри кваліфікаційної роботи та супровідних документів для екзаменаційної комісії (звіт про перевірку кваліфікаційної роботи на рівень унікальності; відгук наукового керівника; рецензія; подання голові екзаменаційної комісії щодо захисту кваліфікаційної роботи; копії документів, що засвідчують апробацію кваліфікаційної роботи за темою дослідження здобувачем вищої освіти; за наявності – листи-замовлення підприємств на виконання кваліфікаційної роботи, довідки або акти про впровадження наукових досліджень, розроблені та виготовлені здобувачем макети, моделі, пристрої тощо).

4. Підсумковий

- підготовка доповіді та ілюстративних матеріалів (презентації) до захисту кваліфікаційної роботи;
- публічний захист кваліфікаційної роботи перед екзаменаційною комісією;
- оголошення результатів захисту (оцінки) головою екзаменаційної комісії.

Тематика кваліфікаційних робіт

Рекомендований перелік тем кваліфікаційних робіт формує випускова кафедра за освітньою програмою. Якщо кваліфікаційна робота передбачає можливість вибору тематики дослідження з навчальних дисциплін, які закріплені за іншими кафедрами, то формування тематики кваліфікаційних робіт здійснює та кафедра, за якою закріплена навчальна дисципліна.

Участь у формуванні рекомендованого переліку тем кваліфікаційних робіт для здобувачів вищої освіти освітньої програми беруть науково-педагогічні, наукові або педагогічні працівники випускової кафедри, сфера наукових інтересів і професійно-виробничі напрацювання яких відповідають освітній програмі.

Тематику кваліфікаційних робіт переглядають та оновлюють щорічно, вона відображати найсучасніші тенденції розвитку науки та спеціальності відповідної галузі.

Теми кваліфікаційних робіт повинні відповідати об'єкту вивчення та теоретичному змісту предметної області відповідної спеціальності, галузевому контексту, враховувати вимоги стандартів вищої освіти за спеціальностями та освітніх програм, відповідати тематиці науково-дослідної роботи кафедри.

Основними критеріями для формування рекомендованого переліку тем кваліфікаційних робіт є: їхня актуальність, відповідність програмним результатам навчання за освітньою програмою, наявність невирішених чи недостатньо обґрунтованих проблем у науковій сфері чи практичній діяльності

певних організацій, установ, підприємств, державних органів тощо, наявність доступної для здобувачів вищої освіти інформаційної та матеріально-технічної бази, необхідної для виконання роботи.

Рекомендований перелік тем кваліфікаційних робіт обов'язково погоджують із гарантом освітньої програми, обговорюють і затверджують на засіданні випускової кафедри.

Рекомендований перелік тем кваліфікаційних робіт доводять до відома здобувачів першого (бакалаврського) рівня вищої освіти в сьомому семестрі навчання.

Здобувач вищої освіти має право самостійно обирати тему кваліфікаційної роботи з переліку, запропонованого кафедрою, з урахуванням власних наукових інтересів, особливостей бази практики або місця постійної роботи, на матеріалах яких виконують кваліфікаційну роботу, можливості отримання необхідної інформації.

Здобувач також має право запропонувати власну тему дослідження в межах предметної області освітньої програми з обґрунтуванням доцільності його розроблення, аргументацією актуальності.

Такий підхід до формування теми кваліфікаційної роботи дозволяє реалізувати здобувачеві вищої освіти право на академічну свободу.

Кваліфікаційну роботу також можуть виконувати за тематикою, яку замовляють підприємства, установи та організації, що уклали з Університетом контракти на навчання здобувачів вищої освіти, мають з ними відповідні угоди про співпрацю або з якими пов'язана трудова (підприємницька) діяльність здобувачів.

Формування та затвердження теми кваліфікаційної роботи відбувається за такою процедурою.

Здобувач вищої освіти письмово подає на ім'я завідувача випускової кафедри заяву на виконання кваліфікаційної роботи за формою встановленого збірця (додаток А).

Заява здобувача вищої освіти є підставою для призначення наукового керівника. Здобувач спільно з призначеним науковим керівником формує тему кваліфікаційної роботи. Якщо здобувач пропонує власну тему наукового дослідження, науковий керівник може її прийняти, або відхилити, аргументувавши своє рішення, або, спільно зі здобувачем, внести уточнення у формулювання запропонованої теми.

На підставі особистої заяви здобувача вищої освіти на засіданні випускової кафедри схвалюють тему його кваліфікаційної роботи та призначають наукового керівника.

Тематика кваліфікаційних робіт і призначення наукових керівників розглядають і схвалюють за поданням випускової кафедри рішенням вченої ради природничо-економічного факультету, затверджують розпорядженням декана факультету.

Теми кваліфікаційних робіт затверджують у жовтні останнього року навчання для здобувачів першого (бакалаврського) рівня вищої освіти.

За необхідності, але не пізніше, ніж за один місяць до захисту, тему кваліфікаційної роботи можуть уточнювати або змінювати, про що ухвалюють відповідне рішення кафедри з подальшим затвердженням на засіданні вченої ради факультету, ННІ та видають розпорядження декана факультету, директора ННІ. В окремих випадках допускається корегування змісту кваліфікаційної роботи, а також заміна наукового керівника. Рішення про зміну наукового керівника затверджують на засіданні випускової кафедри і вченої ради факультету, ННІ, про що видають розпорядження декана факультету, директора ННІ.

Для виконання кваліфікаційної роботи науковий керівник надає здобувачеві вищої освіти підписане завідувачем випускової кафедри завдання на кваліфікаційну роботу (додаток Б).

Науковими керівниками кваліфікаційних робіт призначають науково-педагогічних працівників Університету з науковими ступенями та/або вченими званнями.

Наукова спеціальність та/або вчене звання наукового керівника, його наукові інтереси, сфера професійної діяльності повинні відповідати тематиці кваліфікаційних робіт, якими він керує.

Керівництво кваліфікаційними роботами входить до навчального навантаження науково-педагогічного працівника, обсяг якого визначається наказом ректора. За одним науковим керівником закріплюють не більше 8 кваліфікаційних робіт першого (бакалаврського) рівня вищої освіти.

Організацію і контроль за процесом підготовки кваліфікаційної роботи покладають на наукового керівника і завідувача випускової кафедри.

Виконавець кваліфікаційної роботи персонально відповідає за достовірність матеріалу, поданого в роботі, відповідність зроблених у роботі покликань на використані літературні джерела, повинен неухильно дотримуватися правил академічної доброчесності.

У разі невиконання здобувачем вищої освіти календарного плану підготовки кваліфікаційної роботи, відсутності тексту роботи, оформленого згідно з вимогами, несвоєчасного подання роботи до попереднього захисту та до захисту, низького рівня унікальності тексту кваліфікаційної роботи, підтвердженого звітом про перевірку кваліфікаційної роботи на рівень унікальності, здобувачу за рішенням випускової кафедри може бути відмовлено в допуску до захисту кваліфікаційної роботи.

4. СТРУКТУРА КВАЛІФІКАЦІЙНОЇ РОБОТИ

У кваліфікаційній роботі здобувачі вищої освіти розкривають сутність і актуальність проблеми, що розглядають, вказують ступінь її наукової досліджуваності, обґрунтовують елементи наукової новизни та практичну значущість. Досліджувану проблему розглядають всебічно на основі аналізу літератури, інформаційних джерел, вивчення фактів і явищ, даних проведеного експерименту тощо.

Кваліфікаційна робота повинна:

- виявити рівень спеціальної фахової підготовки здобувача вищої освіти, що має відповідати кваліфікаційним вимогам освітньої програми, та здатність і вміння здобувача застосовувати отримані знання для вирішення практичних завдань на основі використання теоретичних та емпіричних методів дослідження;
- базуватись на застосуванні інноваційних і прогресивних методів дослідження;
- містити обґрунтування актуальності теми, її теоретичної та практичної цінності;
- засвідчити самостійність і системність підходу здобувача вищої освіти під час виконання дослідження з конкретної проблеми;
- демонструвати обізнаність здобувача вищої освіти з науковою літературою за темою дослідження;
- містити аналіз різних поглядів із покликаннями на джерела й обов'язкове формулювання аргументованої авторської позиції щодо порушених у роботі дискусійних питань;
- повністю розкривати тему дослідження, містити аргументоване обґрунтування висновків і пропозицій, що становлять наукову та практичну цінність.

Кваліфікаційна робота повинна містити такі складники:

- титульний аркуш;
- зміст;
- перелік умовних позначень і скорочень *(за необхідності)*;
- вступ;
- основна частина (розділи);
- висновки;
- список використаних джерел;
- додатки *(за необхідності)*.

Кожен із цих складників починається з нової сторінки.

Титульний аркуш (додаток В) є першою сторінкою кваліфікаційної роботи й основним джерелом бібліографічної інформації.

Титульний аркуш містить відомості, які подаються у такій послідовності:

- назва органу управління (Міністерство освіти і науки України);
- назва університету (Кам'янець-Подільський національний університет імені Івана Огієнка);
- назва факультету,
- назва кафедри;
- назва документа (кваліфікаційна робота);
- ступінь вищої освіти, на який претендує здобувач (бакалавр);
- тема кваліфікаційної роботи;
- назва освітньої програми, код і найменування спеціальності, предметної спеціальності *(за наявності)*, спеціалізації *(за наявності)*, прізвище, ім'я, по батькові здобувача вищої освіти;

– прізвище, ініціали наукового керівника, його науковий ступінь, учене звання, посада;

– прізвище, ініціали рецензента, його науковий ступінь, учене звання, посада;

– місто, рік захисту кваліфікаційної роботи.

Зміст (додаток Г) містить назви та номери перших сторінок усіх структурних елементів кваліфікаційної роботи: «Перелік умовних позначень і скорочень», «Вступ», назви всіх розділів, підрозділів і пунктів, «Висновки», «Список використаних джерел», «Додатки» (їх назви до змісту роботи можна не включати, вказуючи натомість лише назву «ДОДАТКИ» та номер сторінки першого додатку).

Не рекомендовано у змісті розривати слова знаком переносу.

Зміст кваліфікаційної роботи має відповідати таким вимогам:

– назви структурних елементів у змісті й тексті кваліфікаційної роботи мають бути ідентичними;

– назви розділів мають відповідати темі та завданням дослідження, відображати логічні етапи дослідження;

– назви та зміст окремих розділів і підрозділів, пунктів і підпунктів (за наявності) не повинні містити однакової інформацію;

– назви розділів не повинні збігатися з назвою всієї роботи.

Перелік умовних позначень і скорочень. Якщо у кваліфікаційній роботі здобувача вищої освіти вжито специфічну термінологію, а також використано маловідомі скорочення, нові символи, одиниці, позначення тощо, то їх перелік подають у вигляді окремого списку, який розміщують на наступній сторінці після «Змісту» перед «Вступом». Перелік умовних позначень і скорочень доцільно друкувати у дві колонки: у лівій колонці за абеткою наводять скорочення або умовні позначення спочатку українською мовою, а потім іншими мовами (за наявності), у правій – детальне їх розшифрування.

Скорочення, символи, позначення, терміни тощо, які повторюються не більше двох разів, до переліку не вносять, а їх тлумачення наводять у тексті біля першого згадування.

Вступ. У вступі розкривають актуальність обраної теми, окреслюють коло питань, яким присвячена робота, подають короткий аналітичний огляд джерел за обраною темою, виокремлюють різні погляди, характеризують основні тенденції в розробленні досліджуваної проблеми, формулюють мету роботи, визначають об'єкт і предмет дослідження, презентують наукове і практичне значення результатів роботи.

Вступ є однією з найважливіших частин роботи, адже в ньому в стислому вигляді презентовано все дослідження.

Обсяг вступу кваліфікаційної роботи складає 3-5 сторінок.

У вступі подають загальну характеристику кваліфікаційної роботи за такими структурними елементами.

Актуальність дослідження. Здобувач вищої освіти повинен обґрунтувати важливість досліджуваної теми, її суттєве значення, показати відповідність

теми дослідження сучасним потребам певної галузі науки та перспективам її розвитку, практичним завданням відповідної сфери діяльності. Актуальність дослідження визначається співвідношенням між відомим і невідомим, між уже вивченим і потребою нового дослідження. Тому перед формулюванням актуальності має бути представлений стислий огляд наукових праць із досліджуваної проблеми, які опрацював здобувач вищої освіти і в яких дослідження поставленої проблеми розпочато, але наявні результати неоднозначні або потребують продовження, доповнення, поглиблення. Актуальність дослідження розкриває цінність наукових результатів кваліфікаційної роботи для певних галузей науки, виробництва тощо.

Після формулювання наукової проблеми визначають мету і завдання дослідження, а за потреби – гіпотезу.

Об'єкт дослідження – це явище, подія, процес, певні суспільні відносини тощо, які зумовлюють проблему й обрані автором для вивчення, розгляду, дослідження.

Предмет дослідження міститься в межах об'єкта. Це частина, властивість, функція або ракурс розгляду об'єкту дослідження, тобто окремий аспект, який є визначальний для певного дослідження і на якому зосереджується кваліфікаційна робота. Предмет повинен бути сформульованим вужче, ніж об'єкт. Об'єкт і предмет дослідження співвідносяться як загальне і часткове. Отже, предмет дослідження – це та частина об'єкта, яку безпосередньо вивчають. Предмет дослідження визначає тему дослідження і переважно зазначений у самій назві роботи, але іноді потребує уточнення.

Гіпотеза – це науково обґрунтоване припущення, що висувається для пояснення існування окремих явищ, процесів, зв'язків між ними, закономірностей і механізмів, яке після перевірки може виявитися дійсним або хибним. Гіпотеза – це імовірна відповідь на питання, що виникають у процесі дослідження, і одне з можливих рішень визначеної проблеми.

Об'єкт, предмет, мета і гіпотеза дослідження повинні бути логічно взаємоузгодженими й пов'язаними між собою та з темою кваліфікаційної роботи.

Мета і завдання дослідження. Мету дослідження формулюють одним реченням, вона має узгоджуватися з назвою роботи, об'єктом і предметом дослідження, а також повинна бути пов'язана з його кінцевим результатом. Мета роботи не тільки називає очікувані результати, а й вказує на те, яким шляхом вони будуть досягнуті.

Для досягнення поставленої мети дослідження здобувач вищої освіти визначає послідовне виконання відповідних **завдань**: *вивчити, визначити, встановити, охарактеризувати, описати, змодельовати, окреслити, проаналізувати, дослідити, обґрунтувати, сформулювати, розкрити, розробити, перевірити* тощо. Формулювати завдання потрібно точно і конкретно, але лаконічно, оскільки опис їх розв'язування становитиме зміст розділів і підрозділів кваліфікаційної роботи.

Завдання повинні бути повністю розкриті в основному змісті роботи. Оптимальними для кваліфікаційної роботи є 3-6 завдань. Спираючись на

завдання дослідження, автор робить висновки до кваліфікаційної роботи.

Методи дослідження – це способи набуття достовірних наукових знань, умінь та практичних навичок у різних сферах діяльності. Подають перелік методів дослідження, використаних для розв’язання поставлених у роботі завдань. Перераховують їх коротко та конкретно, змістовно визначають, що саме досліджувалось тим чи тим методом або які результати отримано за їх допомогою. Обґрунтовують вибір методів, які забезпечують достовірність отриманих результатів і висновків.

Наукова новизна отриманих результатів – особистий внесок здобувача вищої освіти у вирішення проблеми, коротка анотація нових наукових положень чи рішень, запропонованих здобувачем особисто. Може ґрунтуватися на новизні об’єкта дослідження, який раніше не вивчався або вивчався не повністю, на новизні предмета дослідження (аспекти, які раніше не розглядали або розглядали побіжно), на новизні застосованого методу чи методики, а також на новизні системи (досі не пов’язаних, інакше впорядкованих чи вперше систематизованих результатів інших досліджень). Необхідно показати відмінність отриманих результатів від відомих раніше, описати ступінь новизни: *уперше розроблено, запропоновано, удосконалено тощо*.

Теоретичне та практичне значення одержаних результатів. Кваліфікаційна робота може мати як суто прикладне, так і теоретико-методичне значення.

Теоретичне значення. Вказують результати роботи, які мають універсальне теоретичне значення: здійснені автором узагальнення, виокремлені характеристики, сформовані алгоритми, розвинуті ідеї, запропонований методичний підхід тощо.

Практичне значення. Подають відомості про практичне застосування одержаних результатів або рекомендації щодо їх практичного використання.

Апробація результатів дослідження. Зазначають, на яких конференціях, наукових семінарах, круглих столах тощо було презентовано результати дослідження.

Публікації (для кваліфікаційних робіт освітнього ступеня «бакалавр» не обов’язкові). Вказують кількість і назви статей у наукових журналах, збірниках наукових праць, матеріалів і тез конференцій, у яких опубліковані результати кваліфікаційної роботи.

Публікації здобувача вищої освіти, які відповідають темі дослідження, необхідно включити до списку використаних у кваліфікаційній роботі джерел. У тексті розділів роботи потрібно давати покликання на власні публікації.

Структура роботи. У кінці вступу описують структуру кваліфікаційної роботи, вказують перелік основних структурних компонентів, зазначають загальну кількість сторінок, кількість сторінок основного тексту, кількість найменувань, зазначених у списку використаних джерел, кількість додатків (таблиць, рисунків, діаграм тощо).

До основного тексту не зараховують сторінки зі списком використаних джерел і додатками (ці сторінки входять до загального обсягу роботи).

ОСНОВНА ЧАСТИНА (РОЗДІЛИ)

В основній частині роботи викладають зміст дослідження: важливі теоретичні положення, що визначають сутність обраної теми, предмет дослідження; розкривають завдання та мету роботи, визначені у вступі. Якщо завдання не розкрито чи розкрито частково, тоді вважають, що роботу не виконано. Це ж стосується й мети дослідження.

Основна частина кваліфікаційної роботи є логічно структурованим викладом, тези якого аргументовані покликаннями на використану літературу, першоджерела, а також на результати досліджень теоретичного та практичного характеру, проведених здобувачем вищої освіти. Основна частина, як правило, розгортається від засновків і теоретичного обґрунтування гіпотези до її практичного доведення. У кваліфікаційній роботі думки, судження та міркування автора мають бути логічно пов'язані між собою, увесь текст роботи має бути підпорядкований одній головній ідеї.

Поділ на розділи та їх кількість визначається логікою дослідження та специфікою предмета. Основна частина кваліфікаційної роботи складається, як правило, з 2-3 розділів, але допускають більше. Кількість підрозділів визначається дослідником самостійно з огляду на зміст роботи. Бажано, щоб у кожному розділі було 2-3 підрозділи.

Думки, судження та міркування автора у кваліфікаційній роботі мають бути логічно пов'язані між собою, увесь текст роботи має бути підпорядкований одній головній ідеї; виклад матеріалу дослідження здійснюється відповідно до змісту послідовно у розділах, підрозділах. Матеріал у розділах викладають логічно, лаконічно, аргументовано та відповідати вимогам, які висувають до кваліфікаційних робіт. У кінці кожного розділу формулюють стислі висновки про наведені в розділі наукові та практичні результати дослідження.

У всіх структурних частинах кваліфікаційної роботи має простежуватися відносна завершеність і зв'язок з іншими частинами.

Уся робота повинна завершуватися формулюванням обґрунтованих, умотивованих загальних висновків щодо дослідження.

У розділах основної частини подають матеріал, *наприклад*, у такій послідовності (кожна галузь науки та спеціальність мають певну специфіку):

Розділ 1 – огляд літератури за темою і вибір напрямів досліджень; автор роботи окреслює основні етапи розвитку наукової думки зі своєї проблеми, стисло аналізуючи роботи попередників, описує ті питання, що залишилися невирішеними, та визначає свою роль у розв'язанні проблеми. У цьому розділі здобувач вищої освіти розкриває сучасний стан наукової думки щодо проблем досліджуваної теми, аналізує різні теорії та концепції, проводить критичний огляд відповідних наукових джерел, обґрунтовує авторську позицію, формулює проблемні питання. Важливе місце в цьому розділі посідає викладення методик, які будуть використані в наступних розділах кваліфікаційної роботи. Бажано закінчити цей розділ коротким резюме щодо необхідності проведення дослідження.

Розділ 2 – виклад загальних підходів і основних методів досліджень, опис теоретичних та/або експериментальних досліджень; здобувач вищої освіти

обґрунтовує вибір напряму дослідження, називає методи вирішення завдань і їх порівняльні оцінки, розробляє загальну методику проведення емпіричних досліджень. У його основі є інформація, зібрана здобувачем вищої освіти під час практики. Розділ має бути максимально насичений фактологічною інформацією та її аналізом, містити безпосередній розгляд теми – власне дослідження заявленого предмета саме на матеріалі заявленого об'єкта.

Розділ 3 – аналіз і узагальнення результатів досліджень із висвітленням новизни. Слід оцінити повноту й достовірність одержаних у роботі результатів, порівняти їх із даними аналогічних досліджень інших авторів. Розділ має містити обґрунтовані пропозиції здобувача вищої освіти, спрямовані на досягнення мети дослідження. Пропоновані заходи повинні базуватися на результатах попередніх двох розділів кваліфікаційної роботи.

Обсяг основного тексту кваліфікаційної роботи залежить від теми, а також специфіки галузі знань, освітньої програми та характеру дослідження (теоретичне чи прикладне).

Орієнтований обсяг основної частини кваліфікаційної роботи здобувачів першого (бакалаврського) рівня вищої освіти:

– для гуманітарних спеціальностей – 40-50 сторінок друкованого тексту.

В окремих випадках вчена рада факультету може затверджувати додаткові вимоги щодо обсягу кваліфікаційних робіт з урахуванням специфіки конкретної теми й характеру завдань кваліфікаційної роботи.

До основного тексту кваліфікаційної роботи не зараховують сторінки зі списком використаних джерел і додатками, але враховують сторінки титулки, змісту роботи та переліку умовних позначень і скорочень. Сторінки всіх структурних компонентів кваліфікаційної роботи підлягають наскрізній нумерації.

Конкретні вимоги щодо змісту, структури й обсягу кваліфікаційних робіт за кожною спеціальністю (за потреби) визначають методичні рекомендації, розроблені та затверджені відповідними випусковими кафедрами.

ВИСНОВКИ – це підбиття підсумків наукового дослідження, теоретичне та практичне узагальнення отриманих результатів. Висновки обов'язково повинні відповідати меті та конкретним завданням, визначеним і сформульованим у вступі. Висновки подають у вигляді окремих лаконічних умовиводів, суджень і повинні максимально відповідати поставленим завданням. Тому у висновках:

– у стислій формі викладають теоретичні та практичні результати, одержані шляхом послідовного виконання завдань дослідження (якщо висновки не відповідають завданням, то роботу вважають не виконаною);

– наголошують на якісних та кількісних показниках отриманих результатів, обґрунтовують їх достовірність (доцільно відображати не тільки те позитивне, що вдалося виявити в результаті дослідження обраної теми, а й можливі недоліки та проблеми, а також сформулювати конкретні рекомендації та пропозиції щодо їх усунення);

– надають рекомендації щодо наукового та/або практичного застосування отриманих результатів дослідження; подають відомості про використання

результатів дослідження або пропозиції щодо можливих галузей або сфер використання результатів роботи, обґрунтовують наукову, науково-технічну, соціально-економічну значущість роботи;

- наприкінці зазначають перспективи подальших розвідок у проведеному напрямі дослідження;

- викладають власні думки автора кваліфікаційної роботи без цитувань чи повторень чужих міркувань.

Слід звернути увагу на те, що висновки:

- мають вигляд звіту про виконану роботу;

- здебільшого подають у вигляді окремих лаконічних положень, тез, що акцентують увагу на головному в дослідженні;

- можна оформляти у вигляді пронумерованого арабськими цифрами викладу результатів дослідження відповідно до його завдань;

- складають основу доповіді здобувача вищої освіти під час захисту кваліфікаційної роботи перед екзаменаційною комісією.

Висновки не повинні містити цитат, оскільки в них лише узагальнюють інформацію, про яку розгорнуто (з цитатами) йшлося в розділах; висновки не повинні містити інформації, яку не обґрунтовано в роботі; у написанні висновків не допускають звичайну компіляцію, тобто використання незмінених речень або цілих абзаців з основної частини роботи.

Рекомендований обсяг висновків у кваліфікаційній роботі – 3-4 сторінки.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ – розташований після основного тексту пронумерований перелік бібліографічних описів видань, які дозволили здобувачеві вищої освіти представити тему з належною інформативною повнотою, актуальною новизною і дотриманням наукового підходу. У списку використаних джерел кваліфікаційної роботи подають як праці, що були цитовані в основному тексті (на них є покликання), так і наукові розвідки й студії, опрацьовані здобувачем вищої освіти для повноти ознайомлення з темою.

Позиції у списку використаних джерел рекомендовано розташовувати в алфавітному порядку прізвищ перших авторів або заголовків. Список використаних джерел можна формувати за порядком появи покликань у тексті або в хронологічному порядку. Список використаних джерел може включати як надруковані, так і електронні видання, видання іноземною мовою тощо.

Кількість найменувань у списку використаних джерел має бути не менше 40 позицій для кваліфікаційної роботи першого (бакалаврського) рівня вищої освіти. Кількість джерел може бути зменшено у випадку досліджень із прикладними або експериментальними розробками, соціологічними дослідженнями.

ДОДАТКИ до кваліфікаційної роботи подають за необхідності, розміщуючи їх у порядку появи покликань у тексті кваліфікаційного дослідження здобувача вищої освіти. У них указують матеріали, які доповнюють та унаочнюють роботу, що через великий обсяг, специфіку викладу чи форму презентування не були внесені до основної частини

кваліфікаційної роботи та відображають певні результати дослідження; документи, які вказують на практичне застосування кваліфікаційної роботи тощо. Це можуть бути ілюстрації, таблиці, схеми, діаграми, графіки, рисунки, фотоматеріали, формули і розрахунки, опис комп'ютерних програм, розроблених у процесі виконання роботи, методичні розробки, зображення, моделі, макети виробів, анкети, тести тощо.

Схеми, таблиці, діаграми можна виносити в додатки, якщо їхній обсяг перевищує третину сторінки. Аудіо- та відеоматеріали в додатках супроводжують анотацією.

Додатки оформляють як продовження кваліфікаційної роботи на її наступних сторінках після списку використаних джерел або у вигляді окремої частини (том, книга), розміщуючи їх у порядку появи покликань в основному тексті із наскрізною послідовною нумерацією арабськими цифрами. Кожен із додатків повинен мати, крім номера, тематичну назву. Обсяг додатків не повинен перевищувати обсягу кваліфікаційної роботи.

5. ПРАВИЛА ОФОРМЛЕННЯ КВАЛІФІКАЦІЙНОЇ РОБОТИ

Загальні вимоги. Кваліфікаційну роботу оформляють відповідно до державних стандартів України ДСТУ 8302:2015 «Інформація та документація. Бібліографічне посилання. Загальні положення та правила складання» та ДСТУ 3008:2015 «Інформація та документація. Звіти у сфері науки і техніки. Структура та правила оформлювання», а також «Вимог до оформлення дисертації», затверджених наказом Міністерства освіти і науки України 12.01.2017 р. № 40.

Текст кваліфікаційної роботи друкують з одного боку сторінки на білих аркушах формату А4 (210x297 мм), роботу прошивають. Роздрукований примірник має бути ідентичний електронному. За необхідності допускають використання аркушів формату А3 (297x420 мм).

Основні вимоги до комп'ютерного набору тексту кваліфікаційної роботи:

- текстовий редактор – MS Word;
- гарнітура шрифту – Times New Roman;
- кегль шрифту (розмір) – 14;
- шрифт друку чіткий, чорного кольору середньої жирності;
- поля: ліве – 3 см, праве – 1 см, верхнє – 2 см, нижнє – 2 см;
- вирівнювання – за шириною;
- абзац – 1 см;
- відступ рядка праворуч і ліворуч відносно полів – 0 см;
- інтервал перед і після рядка – 0 пт;
- міжрядковий інтервал – 1,5;
- кількість рядків на сторінці – до 30.

У тексті кваліфікаційної роботи дозволяють графічно виділяти окремі важливі слова так: **напівжирний**, *курсив*, ***напівжирний курсив*** або підкреслений, а назви розділів виділяють лише **напівжирним шрифтом** і

ВЕЛИКИМИ ЛІТЕРАМИ, а підрозділів, пунктів і підпунктів (за наявності) – **напівжирним шрифтом**. Виділення в тексті повинні бути виконані в одному стилі. Не допускається виділяти частину тексту за допомогою інших шрифтів, окрім Times New Roman, іншого розміру, крім 14, іншого інтервалу тощо.

Перенесення слів з одного рядка в інший у тексті роботи не допускається. Щільність тексту роботи повинна бути однаковою.

Відстань між рядком тексту і таблицею, формулою, ілюстрацією тощо та після них повинна складати не менше одного вільного рядка.

Використовувані в роботі лапки повинні бути одного стилю: “ ” або « », або " ", або „ ”. Аналогічною є вимога і до стилю апострофів: або ’, або ‘ – однаково в усьому тексті.

Знак - (дефіс) застосовується тільки в складних словах («синьо-жовтий», «10-кратний», «3-й»); знак – (тире) застосовується для граматичних тире («поворот – це переміщення») і вираження діапазону значень («с. 10–12», «за температури 30–35°C»); у першому випадку він оточений інтервалами, а в другому інтервали не потрібні. Знак — (довге тире) не використовується.

Інтервали ставлять після усіх знаків у тексті (. , ; :), але не перед ними. Виняток становлять, зокрема, складні номери («Рис. 1.2», «Розділ 1.2.1»), всередині яких інтервали не ставлять; однак після скорочень («Рис.», «Табл.») інтервал ставлять.

Зазначаючи в тексті кваліфікаційної роботи прізвища та ініціали дослідників, необхідно дотримуватись одного стилю: І.Р. Вихованець, А.П. Загнітко або Вихованець І.Р., Загнітко А.П., або І. Вихованець, А. Загнітко. Прізвище та ініціали не можна розривати, вони повинні бути в одному рядку. Між прізвищем та ініціалами необхідно використовувати нерозривний пропуск (стандартне сполучення клавіш «Shift + Ctrl + Пробіл»). Необхідно пам’ятати, що псевдоніми письменників не скорочують (Панас Мирний, Леся Українка, Марко Черемшина).

Заголовки структурних частин «ЗМІСТ», «ПЕРЕЛІК УМОВНИХ ПОЗНАЧЕНЬ», «ВСТУП», «РОЗДІЛ», «ВИСНОВКИ», «ДОДАТКИ», «СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ» друкують великими літерами напівжирним шрифтом у центрі рядка без абзацного відступу. Крапку в кінці заголовка не ставлять.

Заголовки підрозділів друкують напівжирним шрифтом маленькими літерами (крім першої великої) з абзацного відступу з вирівнюванням по ширині. Якщо заголовок складається з двох або більше речень, їх розділяють крапкою, але наприкінці останнього речення крапку не ставлять. Перенесення слів у заголовку розділу не роблять.

Не розміщують назву розділу, підрозділу в нижній частині сторінки, якщо після назви є тільки один рядок тексту – у такому разі назву розділу, підрозділу разом із текстом переносять на наступну сторінку.

Відстань між заголовком і подальшим чи попереднім текстом має бути 1 пропущений рядок.

Кожну структурну частину кваліфікаційної роботи починають із нової сторінки, за винятком підрозділів, пунктів і підпунктів. Назви підрозділів

відділяють від попереднього тексту одним пропущеним рядком, а пункти й підпункти такого відмежування не мають.

Нумерація. Сторінки кваліфікаційної роботи слід нумерувати арабськими цифрами, додержуючись наскрізної нумерації впродовж усього тексту разом із додатками. Номер сторінки проставляють у правому верхньому куті сторінки без крапки в кінці.

Першою сторінкою роботи є титульний аркуш, який включають до загальної нумерації сторінок. На титульному аркуші номер сторінки не ставлять. Ілюстрації й таблиці, розміщені на окремих сторінках, включають до загальної нумерації сторінок роботи.

Розділи, підрозділи, пункти, підпункти нумерують арабськими цифрами.

Номер розділу ставлять після слова «РОЗДІЛ», після номера крапку не ставлять, потім із нового рядка друкують заголовок розділу великими літерами напівжирним шрифтом з вирівнюванням по центру.

Підрозділи повинні мати порядкову нумерацію в межах кожного розділу.

Номер підрозділу складається з номера розділу і порядкового номера підрозділу, відокремлених крапкою. Після номера підрозділу ставлять крапку, наприклад: 1.1., 1.2. і т. д., потім у тому ж рядку після номера друкують заголовок підрозділу малими літерами (крім першої великої) напівжирним шрифтом з абзацного відступу з вирівнюванням по ширині. Крапку після назви підрозділу не ставлять. Після назви підрозділу з нового рядка друкують текст підрозділу з абзацним відступом звичайним шрифтом з малої літери (крім першої великої).

Пункти повинні мати порядкову нумерацію в межах кожного розділу або підрозділу. Номер пункту складається з номера розділу, порядкового номера підрозділу та порядкового номера пункту, відокремлених крапкою. Після номера підпункту ставлять крапку, наприклад: 1.1.1., 1.1.2. і т. д. Потім у тому ж рядку подають заголовок пункту напівжирним шрифтом малими літерами (крім першої великої). Після назви пункту ставлять крапку. Після назви пункту в тому ж рядку продовжують друкувати текст пункту звичайним шрифтом малими літерами (крім першої великої). Пункт може не мати заголовка.

Підпункти нумерують у межах кожного пункту за такими ж правилами, як пункти.

Якщо розділ або підрозділ складається з одного пункту, або пункт складається з одного підпункту, його не нумерують.

На відміну від складових основної частини кваліфікаційної роботи, такі заголовки, як ЗМІСТ, ПЕРЕЛІК УМОВНИХ ПОЗНАЧЕНЬ І СКОРОЧЕНЬ, ВСТУП, ВИСНОВКИ, СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ, ДОДАТКИ не мають порядкового номера.

Ілюстрації і таблиці. Ілюстрації (фотографії, креслення, рисунки, схеми, графіки, діаграми, карти) розміщують безпосередньо після тексту, де вони згадані вперше, або на наступній сторінці. Таблицю, рисунок або креслення, розміри якого більше формату А4, враховують як одну сторінку і розміщують у відповідних місцях після згадування у тексті або в додатках.

У тексті кваліфікаційної роботи всі ілюстрації відіграють роль унаочнення матеріалів та результатів дослідження. Вони розглядаються як рисунки і одержують спільну нумерацію в межах розділу. Ілюстрації можуть мати назву, яку розміщують після номера рисунка. Назва рисунка повинна відбивати її зміст, бути точною, стислою. За потреби назву доповнюють поясненням, розшифруванням скорочень тощо (підрисунковий текст). Номер і назву рисунка розміщують у центрі сторінки відразу під зображенням, пишуть із великої літери напівжирним шрифтом і відокремлюють від порядкового номера крапкою. Ілюстрацію позначають словом «Рисунок__ (Рис.__)», наприклад: «Рис. 3.1. Програмні документи у сфері євроінтеграційної політики України».

Ілюстрації треба нумерувати арабськими цифрами порядковою нумерацією в межах розділу, за винятком ілюстрацій, наведених у додатках. Номер ілюстрації складається з номера розділу і порядкового номера ілюстрації, відокремлених крапкою, наприклад, рисунок 3.1 – перший рисунок третього розділу. Якщо в розділі подано одну ілюстрацію, то її нумерують за загальними правилами.

Номер ілюстрації, її назву і пояснювальні підписи розміщують послідовно під ілюстрацією. Пояснювальний текст під ілюстрацією для кращого сприйняття виділяють курсивом.

Рисунок виконують на одній сторінці аркуша. Якщо він не вміщується на одній сторінці, його можна переносити на наступні сторінки. У такому разі назву рисунка зазначають лише на першій сторінці, пояснювальні дані – на тих сторінках, яких вони стосуються, і під ними друкують: «Рисунок_____, аркуш _____».

Ілюстрації в кваліфікаційній роботі мають бути розташовані так, щоб їх було зручно розглядати без повороту роботи або з поворотом за годинниковою стрілкою.

Якщо ілюстрації, розміщені в кваліфікаційній роботі, створені не автором, обов'язково треба вказати джерело їх походження.

Не варто оформляти покликання на ілюстрації як самостійні фрази, у яких лише повторюється те, що міститься в підписі. У тому місці, де викладається тема, пов'язана з ілюстрацією, і де читачеві треба вказати на неї, розміщують покликання у вигляді виразу в круглих дужках «(рис. 3.1)» або «...як це видно з рис. 3.1» або «... як це показано на рис. 3.1».

Таблиці нумерують послідовно в межах розділу арабськими цифрами (за винятком таблиць, поданих у додатках). Таблицю слід розташовувати безпосередньо після тексту, у якому вона згадується вперше, або на наступній сторінці.

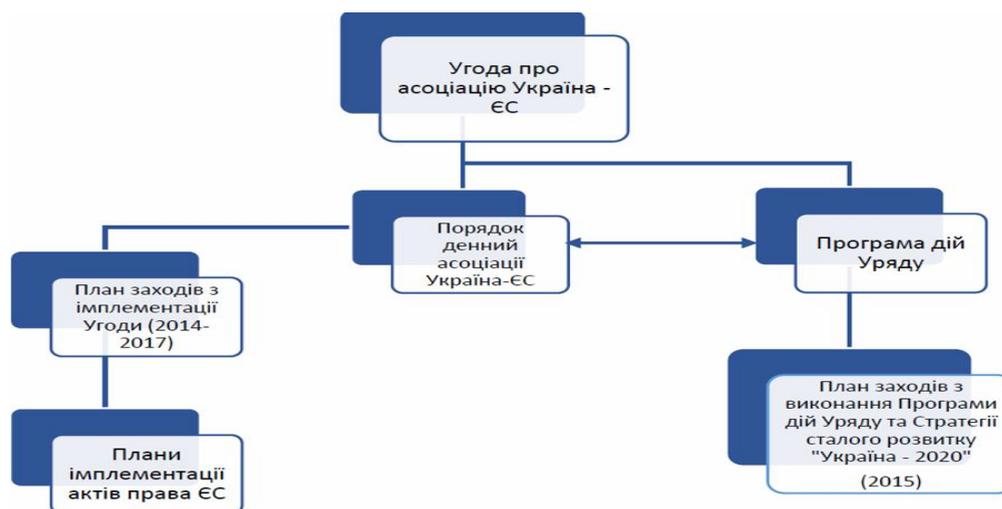

Рис. 3.1. Програмні документи у сфері євроінтеграційної політики України

Джерело: Звіт про виконання Угоди про асоціацію між Україною та Європейським Союзом.

URL: http://www.kmu.gov.ua/control/publish/article?art_id=248115804

На кожну таблицю має бути покликання в тексті кваліфікаційної роботи із зазначенням її номера. У покликанні потрібно писати слово «таблиця або табл.» із вказівкою її номера, наприклад «(табл. 2.1)» або «(див. табл. 2.1)».

Номер таблиці складається з номеру розділу та порядкового номера таблиці відокремленого крапкою (наприклад, «Таблиця 1.2» – друга таблиця першого розділу). Після номера таблиці крапку не ставлять. Якщо в роботі подано одну таблицю, то їх нумерують за загальними правилами. Слово «Таблиця» та її номер друкують над таблицею у крайньому правому положенні рядка курсивом (наприклад, *Таблиця 3.2*).

Кожна таблиця, як правило, повинна мати назву, яку розміщують над таблицею в центрі та друкують малими літерами (з першої великої) напівжирним шрифтом. Назва таблиці має відображати її зміст, бути конкретною та стислою. Якщо з тексту роботи можна зрозуміти зміст таблиці, її назву можна не подавати.

Розмір шрифту табличного тексту зазвичай на 2 пункти менший за розмір основного шрифту (як правило, 12 пт). Заголовки колонок таблиці починають із великої літери, а підзаголовки – з малої літери, якщо вони становлять одне речення із заголовком. Підзаголовки, які мають самостійне значення, подають із великої літери. У кінці заголовків і підзаголовків таблиць крапки не ставлять. Переважна форма іменників у заголовках – однина.

У разі перенесення частини таблиці на іншу сторінку слово «Таблиця», її номер і назву вказують один раз над першою частиною таблиці, над іншими частинами таблиці, що розміщені на наступних сторінках, у крайньому правому положенні рядка курсивом пишуть «Продовження таблиці 1.2» або «Закінчення таблиці 1.2».

Якщо ж таблиця безпосередньо з текстом не пов'язана, то її можна

розмістити в додатках. Таблицю розміщують так, щоб її можна було читати без повороту або з поворотом за годинниковою стрілкою.

Відстань між ілюстрацією, таблицею і текстом роботи має бути не менше одного рядка.

Формули і рівняння. Формули, рівняння, вирази, нерівності, їх системи тощо в кваліфікаційній роботі розташовують безпосередньо після тексту, у якому вони згадуються, в окремому рядку посередині сторінки. Вище й нижче кожної формули чи рівняння повинно бути залишено не менше одного вільного рядка. Формули й рівняння в кваліфікаційній роботі треба нумерувати арабськими цифрами порядковою нумерацією в межах розділу. Нумерувати варто тільки ті формули, на які є покликання в тексті. Номер формули чи рівняння складається з номера розділу та порядкового номера формули чи рівняння в межах цього розділу кваліфікаційної роботи, розділених крапкою, наприклад: «формула 2.3» – третя формула другого розділу.

Формули наводять у тексті лише один раз. Надалі на них лише дають покликання. Номер формули чи рівняння вказують на рівні самої формули чи рівняння в круглих дужках у крайньому правому положенні на рядку, наприклад, ... (2.1) – перша формула другого розділу.

У разі використання формул необхідно дотримуватися певних правил. Найбільші, а також довгі та громіздкі формули, які мають у складі знаки суми, добутку, диференціювання, інтегрування тощо, розміщують на окремих рядках. Це стосується також і всіх нумерованих формул. Для економії місця кілька коротких однотипних формул, відокремлених від тексту, можна подати в одному рядку, а не одну під одною. Невеликі та нескладні формули вписують безпосередньо всередині рядків тексту.

Допускають перенесення частини громіздкої формули чи рівняння на наступний рядок. Таке перенесення допускають тільки на знаках виконаних операцій, повторюючи знак операції на початку наступного рядка. За умови перенесення формули чи рівняння на знаку операції «множення» застосовують знак «х». Перенесення на знаку ділення «:» слід уникати.

Формули, що подаються одна за іншою і не розділені текстом, відокремлюють комою. Якщо формули наводять у теоретичній частині кваліфікаційної роботи, то їх слід використовувати і в аналізі фактичного матеріалу.

Пояснення значень кожного символу та числового коефіцієнта, що входять до формули чи рівняння, наводять із нового рядка безпосередньо під формулою або рівнянням у тій послідовності, у якій вони наведені у формулі чи рівнянні. Перший рядок пояснення починають без абзацного відступу зі слова «де» без двокрапки.

Загальні правила цитування та покликання на використані джерела. Під час написання кваліфікаційної роботи здобувач вищої освіти повинен покликатися на цитовану літературу або на ту літературу, звідки взято ідеї, висновки, задачі, питання, вивченню яких присвячена робота. Наявність покликань є обов'язковою вимогою щодо оформлення кваліфікаційної роботи та дотримання академічної доброчесності. Вони дають змогу відшукати

документи і перевірити достовірність наведених відомостей і цитованого тексту.

Використовувати праці інших авторів можна шляхом цитування (дослівні уривки з використаних джерел, оформлені за правилами прямої мови), використання фрагменту цитати (вкраплення цитованого уривка до власного речення), перефразовування (не має бути дослівним, тому текст без лапок, але із зазначенням автора) або узагальнення (формування власних висновків на основі використаних джерел).

Цитати використовують у кваліфікаційній роботі для обґрунтування, підтвердження авторських аргументів або для критичного аналізу літературних джерел. Цитований текст завжди супроводжують достовірним покликанням на джерело. Оформлене з покликанням на авторів (без плагіату) залучення чужих текстів у науковому дослідженні є необхідним. Надмірне цитування створює враження компілятивності праці, а недостатнє – знижує аргументованість викладеного матеріалу.

Для коректного відтворення матеріалу використаних джерел і забезпечення вимог академічної доброчесності у кваліфікаційній роботі роблять покликання на джерела, матеріали або окремі результати досліджень, на ідеях і висновках яких відбувалося вивчення проблеми кваліфікаційної роботи. Покликатися варто на останні видання. На більш ранні редакції роблять покликання лише в тих випадках, якщо в них наявний матеріал, не включений до останнього видання.

Загальні вимоги до цитування і покликань:

1. Кожна цитата обов'язково супроводжується покликанням на джерело.
2. Покликання на використані джерела зазначають в основному тексті кваліфікаційної роботи після закінчення цитування джерела або після узагальненого викладу даних, запозичених із конкретної праці (праць).

3. Покликання у тексті розміщують у квадратних дужках і оформляють за двома варіантами на вибір:

– прізвище автора або авторів джерела, рік видання і номер відповідної сторінки використаного джерела, наприклад: [Мацьків 2017, с. 116], де «Мацьків» – прізвище автора цитованого тексту, «2017» – рік видання цитованого джерела, «116» – номер сторінки праці, з якої взято цитований текст; або [Коваленко 2020, II, с. 5], де вказано прізвище автора цитованого джерела, рік його видання, римськими цифрами вказано том видання – II (другий) і сторінку цитованого тексту;

– порядковий номер зі списку використаних джерел та номер відповідної сторінки використаного джерела, наприклад: [11, с. 34], де «11» – номер публікації, на яку покликається автор, у списку використаних джерел, а через кому вказано номер сторінки цієї публікації, на якій розміщено цитований текст.

4. Можуть бути покликання на працю зі списку використаних джерел без вказання номера сторінки цитування, наприклад: О. Потєбня розглядав віру як форму людської свідомості, а релігію – як пізнання людиною себе і світу [Потєбня 1989]. Тут [Потєбня 1989] – прізвище автора і рік видання цитованої

праці зі списку використаних джерел, про яку йдеться узагальнено. Покликання може бути відразу після прізвища автора, наприклад: У посібнику Н.Д. Коваленко [37] з'ясовано роль фразеологізмів у формуванні й відтворенні мовної картини світу українців. Тут [37] – номер у списку використаних джерел, але йдеться про працю загалом.

5. Якщо в одному реченні або абзаці кілька раз підряд вживаються цитати з одного й того ж джерела зі списку літератури, то можна перше цитування подавати повністю, наприклад: [Вихованець 2004, с. 302], а всі наступні так: [там само, с. 348].

6. Також у квадратних дужках може бути [Цит. за: 29, с. 188]. Це означає: «цитую за №29 у списку використаних джерел», однак цитувати за кимось дозволяється лише тоді, коли не можна знайти джерело (рідкісне, іншомовне, недоступне тощо).

7. Якщо думку автора подано дослівно, то її потрібно взяти в лапки (бажано «ялинкою» або принаймні однакові по всьому тексту роботи), зробивши коректне покликання на джерело. Якщо всередині цитованого тексту є лапки, то вони мають бути інакші, наприклад: «Цитований текст “Назва” цитований текст». Цитата не повинна бути надто довгою (не більше ніж на пів сторінки).

8. Якщо цитують великий уривок із тексту, то його можна не брати в лапки, натомість його можна відділити від решти тексту певним способом (більшими абзацними відступами тощо), зробивши коректне покликання на джерело зі вказівкою на автора думки в тексті роботи. Так само без лапок подають поетичні цитати, якщо вони розміщені строфічно і виділені у вищезазначений спосіб. Поетичні рядки можна подавати і без строфічного виділення, «у рядок», але тоді цитату беруть у лапки, а віршовий рядок від наступного відділяється скісною однією рисою (/) або двома (//).

9. Текст цитати подають у тій граматичній формі, у якій він поданий у джерелі зі збереженням особливостей авторського написання.

10. Цитування має бути повним, без довільного скорочення авторського тексту та без перекручень думок автора. Пропуск слів, речень, абзаців у цитуванні допускають без перекручення авторського тексту й обов'язково позначають трикрапкою в круглих дужках (...). Пропуск може бути в будь-якому місці цитати: на початку, всередині, вкінці. Для фрагмента трикрапкою позначають тільки пропуск всередині. Якщо перед пропущеним текстом або за ним стояв розділовий знак, то він не зберігається.

11. Можна вдаватися до непрямого цитування у формі переказу тексту, викладу думок інших авторів своїми словами, що дає значну економію тексту. У такому разі потрібно бути максимально точним у викладенні думок автора, коректним щодо оцінювання його результатів і давати відповідні покликання на джерело, наприклад: «М. Коцюбинська пропонує розглядати епістолярій, як...» [Коцюбинська 2001, с. 123] або [29, с. 123].

12. Допускають перефразування цитати, зміну словоформ чи відмінків певних слів. Таку цитату в лапки не беруть, але в квадратних дужках обов'язково роблять покликання на джерело.

13. Якщо необхідно виявити ставлення до окремих слів або думок із цитованого тексту, то після них у круглих дужках ставлять знак оклику або знак питання.

14. Якщо здобувач вищої освіти, цитуючи, графічно виділяє в ній деякі слова, щоб посилити їхнє значення, наголосити на важливості, він має зробити в тексті в круглих дужках відповідні застереження і вказати свої ініціали, наприклад: (підкреслення наше – І. П.) або (курсив наш – І. П.), де «І» – перша літера імені здобувача, а «П» – перша літера його прізвища.

15. Можна робити покликання на структурні елементи самого дослідження. У разі покликання на структурні елементи самої роботи зазначають відповідно номери розділів, підрозділів, пунктів, підпунктів, позицій переліків, рисунків, формул, рівнянь, таблиць, додатків тощо. Покликаючись, треба використовувати такі вирази: «у розділі 4», «див. 2.1», «відповідно до 2.3.4.1», «(рисунок 1.3)», «відповідно до таблиці 3.2», «згідно з формулою (3.1)», «у рівняннях (1.23) – (1.25)», «(додаток Г)» тощо.

Дозволено в покликанні використовувати загальноприйняті та застандартовані скорочення згідно з ДСТУ 3582, наприклад: «згідно з рис. 10», «див. табл. 3.3» тощо. Покликаючись на позицію переліку, треба зазначити номер структурного елемента роботи та номер позиції переліку з круглою дужкою, відокремлені комою. Якщо переліки мають кілька рівнів, то їх вказують, наприклад: «відповідно до 2.3.4.1, б), 2)».

16. Цитування має бути ні надмірним, ні недостатнім, бо і те і те знижує рівень наукової праці: надмірне цитування створює враження компліятивності праці (написання тексту на підставі чужих матеріалів без самостійного дослідження й опрацювання джерел), а недостатнє – знижує наукову цінність викладеного матеріалу.

17. У списку використаних джерел завжди потрібно вказувати й ті, які використовувалися в процесі підготовки кваліфікаційної роботи, навіть якщо прямих покликань чи цитувань цих джерел у роботі немає.

У разі використання запозиченого матеріалу без покликання на автора та джерело кваліфікаційну роботу вважають плагіатом і не допускають до захисту. Коли текст дослідження перевантажений цитатами і суцільними покликаннями, відсутні авторські міркування, то робота набуває характеру компіляції (елементи компіляції допустимі, насамперед для кваліфікаційної роботи).

Помилковим вважається цитування, що має покликання на джерело, яке такої інформації не містить.

Неприпустимою є фальсифікація – підробка або зміна вихідних даних із метою доведення правильності висновку (гіпотези тощо), а також умисне використання неправдивих даних.

Науковий етикет потребує точно відтворювати цитований текст, не допускати, щоб найменше скорочення наведеного витягу спотворювало зміст, закладений автором.

Узагальнення дозволяє одним реченням передати зміст цілого розділу або всієї авторської праці.

Використання чужих праць допомагає підтвердити власну думку, проілюструвати власну позицію, протиставити її думці авторитетів чи продемонструвати слабкість аргументації опонентів. Проте власна думка не повинна змішуватись у тексті із цитованою.

Оформлення списку використаних джерел. Список використаних джерел містить побудований за абеткою перелік проаналізованої здобувачем вищої освіти літератури. Він може включати як надруковані, так і електронні видання, видання іноземною мовою тощо.

Відомості про джерела і літературу необхідно подавати згідно з вимогами ДСТУ 8302:2015 «Інформація та документація. Бібліографічне посилання. Загальні положення та правила складання» наказу МОН України «Про затвердження Вимог до оформлення дисертації» від 12.01.2017 р. №40 з обов'язковою вказівкою на прізвища авторів, назви праці, міста і року видання, видавництва та кількості сторінок.

У наукових роботах частіше використовують абеткову побудову списку опрацьованої літератури, за якою бібліографічні описи розташовують за абеткою авторів і заголовків робіт (якщо автора не вказано або авторів більше трьох):

- розміщення бібліографічних записів у разі збігу першого слова назви – за абеткою другого слова тощо;
- розміщення праць одного автора – за абеткою першого слова назви окремих творів;
- розміщення праць авторів з однаковими прізвищами – за абеткою ініціалів авторів;
- у разі збігу прізвищ та ініціалів авторів – за абеткою праць;
- розміщення бібліографічних записів різними мовами: спочатку за українською абеткою чи мовами з кириличною абеткою, потім література іноземними мовами в порядку латинської абетки.

Зразки і приклад оформлення бібліографічного опису подано у додатку Д.

Покликаючись на книгу в списку використаних джерел, вказують загальну кількість сторінок, а на частину книги чи статтю в збірці – вказують номери сторінок, із яких починається і закінчується стаття.

Якщо прізвища авторів вказують перед назвою роботи, то ініціали зазначають після них (Коваль О.М. Назва ...). Якщо ж спочатку вказують назву джерела, то ініціали зазначають перед прізвищем автора (Назва... О.М. Коваль...).

Обов'язково вказують не тільки місце видання, а й видавництво. Місце видання пишуть повністю (Київ, Харків, Львів, Відень тощо).

Двокрапка як елемент пунктуації у бібліографічному описі виконує дві функції:

- звичайний розділовий знак, перед двокрапкою немає інтервалу в один друкований знак;
- умовний розділовий знак – знак приписної пунктуації, який ставлять між зонами бібліографічного опису та їх елементами. Тут двокрапка виконує

розпізнавальну функцію елементів і зон.

В обох випадках перед двокрапкою немає інтервалу в один друкований знак, а після двокрапки залишають інтервал в один друкований знак.

Не варто обмежуватися лише цитованою в тексті кваліфікаційної роботи літературою. До списку можна подавати до 15% матеріалів з обраної проблеми, на яких немає покликань у роботі, але які автор прочитав, переглянув, проаналізував під час підготовки роботи.

Кількість найменувань у списку використаних джерел має бути не менше 40 позицій для кваліфікаційної роботи першого (бакалаврського) рівня вищої освіти. Кількість джерел може бути зменшено у випадку досліджень із прикладними або експериментальними розробками, соціологічними дослідженнями.

Відомості про джерела нумерують арабськими цифрами. Номер ставлять перед бібліографічним записом і відокремлюють від нього крапкою.

Сторінки списку, як і інші сторінки тексту, нумерують. Нумерація наскрізна, продовжує нумерацію сторінок тексту.

Скороченню підлягають різні частини мови, проте не скорочуються прізвища, псевдоніми, назви документів (окрім окремих випадків), коли скорочення впливає на зміну значення (змісту) слова, слово, яке складається з однієї літери, географічні та інші назви.

У складанні бібліографічного опису треба дотриматися норм сучасної орфографії.

Додатки не є обов'язковим складником кваліфікаційної роботи. Додатки оформлюють як продовження роботи на наступних її сторінках після списку використаних джерел або у вигляді окремої частини (книги). Розміщувати додатки потрібно в порядку покликань на них у тексті кваліфікаційної роботи. Кожен додаток повинен починатися з нової сторінки.

Заголовок «**ДОДАТКИ**» друкують великими літерами посередині рядка (як заголовки розділів) напівжирним шрифтом.

Позначення окремого додатка подають у наступному рядку після заголовка «**ДОДАТКИ**» в крайньому правому положенні рядка малими літерами з першої великої напівжирним шрифтом разом із великою літерою, що позначає додаток, наприклад: «**Додаток Б**».

Додатки позначають послідовно великими літерами української абетки, за винятком літер Г, Є, З, І, Ї, Й, О, Ч, Ь, наприклад: Додаток А, Додаток Б. Один додаток позначають як «Додаток А».

Додаток повинен мати заголовок, надрукований у наступному рядку після позначення додатка в центрі рядка малими літерами з першої великої напівжирним шрифтом.

Текст кожного додатка за необхідності може бути поділений на розділи й підрозділи, які нумерують у межах кожного додатка. У цьому разі перед кожним номером ставлять позначення додатка (літеру) і крапку, наприклад: А.2 – другий розділ додатка А; В.3.1 – перший підрозділ третього розділу додатка В.

Ілюстрації, таблиці та формули, розміщені в додатках, нумерують у межах кожного додатку, починаючи з літери, що позначає додаток, наприклад: рисунок Д.2 – другий рисунок додатка Д; таблиця Б.3 – третя таблиця додатка Б; формула (А.1) – перша формула додатка А.

У разі оформлення додатків окремою частиною (книгою) на наступній сторінці після списку використаних джерел посередині цілого аркуша друкують великими літерами слово «ДОДАТКИ» і подають цю сторінку окремим аркушем кваліфікаційної роботи.

Сторінки з додатками нумерують, але їх не враховують до обсягу основного тексту роботи.

6. АКАДЕМІЧНА ДОБРОЧЕСНІСТЬ І ПЕРЕВІРКА КВАЛІФІКАЦІЙНИХ РОБІТ НА РІВЕНЬ УНІКАЛЬНОСТІ

Під час написання кваліфікаційної роботи необхідно обов'язково покликатися на авторів і джерела, з яких запозичено матеріали або окремі результати. Використання в роботі запозиченого матеріалу без покликання на автора не допускають. Це вважають плагіатом, тобто порушенням академічної доброчесності.

Академічна доброчесність – сукупність етичних принципів та визначених законом правил, якими мають керуватися учасники освітнього процесу під час навчання, викладання та провадження наукової (творчої) діяльності з метою забезпечення довіри до результатів навчання та/або наукових (творчих) досягнень.

Академічна доброчесність у процесі написання кваліфікаційної роботи означає, що здобувачі та їхні наукові керівники керуються насамперед принципом чесності в роботі та навчанні.

Дотримання академічної доброчесності здобувачами вищої освіти передбачає:

- самостійне виконання навчальних завдань, завдань поточного та підсумкового контролю результатів навчання;
- покликання на джерела інформації в разі використання ідей, розробок, тверджень, відомостей;
- дотримання норм законодавства про авторське право та суміжні права;
- надання достовірної інформації про результати власної навчальної (наукової, творчої) діяльності, використані методики досліджень і джерела інформації.

Академічний плагіат є одним із видів порушення академічної доброчесності. Академічний плагіат – оприлюднення (частково або повністю) наукових (творчих) результатів, отриманих іншими особами, як результатів власного дослідження (творчості) та/або відтворення опублікованих текстів (оприлюднених творів мистецтва) інших авторів без зазначення авторства.

Порушення етичних принципів під час написання кваліфікаційної роботи бувають трьох основних видів:

- копіювання чужої роботи (частково або повністю) та оприлюднення її під своїм іменем;
- подання суміші власних і запозичених в інших авторів аргументів без належного цитування джерел (компіляція);
- перефразування чужої роботи без належно оформленого покликання на справжнього автора.

Кваліфікаційна робота підлягає обов'язковій перевірці на рівень унікальності, яку здійснюють за допомогою визначеного Університетом програмного продукту не пізніше ніж за 30 календарних днів до захисту кваліфікаційної роботи. За результатами перевірки формують звіти про перевірку кваліфікаційної роботи на рівень унікальності.

Кваліфікаційну роботу завантажують повністю, починаючи з титульного аркуша і закінчуючи списком використаних джерел.

Процедура перевірки кваліфікаційних робіт здобувачів вищої освіти визначена в Університеті локальними документами з питань дотримання академічної доброчесності.

У кваліфікаційній роботі не повинно бути будь-яких різновидів плагіату, зокрема:

- *привласнення авторства* – оголошення себе автором чужого оригінального наукового твору; видання під своїм ім'ям наукового твору, написаного з іншими особами без зазначення їх імен;
- *копіювання чужих матеріалів* у свою наукову роботу без внесення в запозичене жодних змін та без належного оформлення цитування;
- *представлення поєднання власних та запозичених аргументів* без належного цитування;
- *приховане некоректне запозичення* – включення у свою наукову роботу чужих матеріалів із внесенням незначних правок у скопійований матеріал (переформулювання речень, зміна порядку слів у них та ін.) та без належного оформлення цитування;
- *самоплагіат* – багаторазова публікація одних і тих самих наукових результатів, отриманих автором самостійно;
- *парафрази* – переказ своїми словами чужих думок, ідей або тексту на основі заміни слів (знаків), фразеологічних зворотів або пропозицій із використанням будь-якої авторської наукової праці, збереженої на електронних або паперових носіях, зокрема розміщеної в мережі «Інтернет»;
- *компіляція* – створення значного масиву тексту шляхом копіювання чужих матеріалів з різних джерел без самостійного поглибленого дослідження проблеми, без внесення в них правок, покликань на авторів та «маскування» шляхом написання перехідних речень між скопійованими частинами тексту.

Усі кваліфікаційні роботи проходять обов'язкову перевірку на рівень унікальності за допомогою онлайн-сервісу системи «Strike Plagiarism», яка здійснює порівняння отриманих текстів з наявними у базі текстами (Договір з ТОВ «ПЛАГІАТ» № 900 від 27.09.2024 р.). Процедура пошуку та встановлення рівня унікальності кваліфікаційних робіт визначена в Методичних

рекомендаціях із перевірки курсових, дипломних/кваліфікаційних робіт (проектів), дисертацій здобувачів вищої освіти Кам'янець-Подільського національного університету імені Івана Огієнка на рівень унікальності (нова редакція).

Рівень унікальності кваліфікаційної роботи здобувача першого бакалаврського рівня повинен становити не менше 50%. Результати перевірки на рівень унікальності оформлюють протоколом засідання кафедри, у якому зазначають рішення про допуск до захисту, відправлення матеріалів на доопрацювання або відхилення без права подальшого розгляду.

Перевірку кваліфікаційної роботи на рівень унікальності здійснює працівник бібліотеки, який є відповідальним за проведення такої перевірки та оформлює її результати за допомогою програмного продукту у формі звіту.

Відповідальна особа подає звіт про перевірку кваліфікаційної роботи на рівень унікальності на розгляд кафедри до попереднього захисту кваліфікаційної роботи.

7. ПОПЕРЕДНІЙ ЗАХИСТ

Попередній захист кваліфікаційної роботи відбувається на випусковій кафедрі не пізніше ніж за місяць до захисту на засіданні екзаменаційної комісії. Дату попереднього захисту визначає завідувач випускової кафедри.

Попередній захист кваліфікаційної роботи необхідний для визначення ступеня готовності, якості роботи (відповідність установленим вимогам), рівня підготовки здобувача вищої освіти до захисту, знання досліджуваних проблем у роботі. Процедура попереднього захисту передбачає усний виступ здобувача вищої освіти та відповіді на питання науково-педагогічних працівників випускової кафедри за темою дослідження. На попередній захист можна запрошувати також роботодавців, фахівців-практиків, фахівців галузі та ін.

Для проведення попереднього захисту здобувач вищої освіти повинен подати на випускову кафедру:

- кваліфікаційну роботу в електронному вигляді;
- звіт про перевірку кваліфікаційної роботи на рівень унікальності.

Здобувач вищої освіти також повинен бути готовий коротко доповісти про основний зміст кваліфікаційної роботи.

Під час розгляду кваліфікаційної роботи члени комісії:

- перевіряють структуру, зміст кваліфікаційної роботи (відповідність індивідуальному завданню), звертають увагу на її оформлення, відповідність вимогам до кваліфікаційних робіт;
- заслуховують доповідь здобувача вищої освіти.

На попередньому захисті здобувачеві вищої освіти може бути рекомендовано доопрацювати окремі розділи або підрозділи, пункти або підпункти (за наявності), або кваліфікаційну роботу загалом, виправити помилки, доопрацювати оформлення літератури, краще підготуватися до основного захисту перед екзаменаційною комісією тощо. Усі рекомендації фіксують у протоколі засідання кафедри.

За результатами попереднього захисту випускова кафедра ухвалює

рішення про допуск або недопуск до захисту кваліфікаційних робіт перед екзаменаційною комісією. Балову оцінку за результатами попереднього захисту не ставлять.

У випадках порушення термінів подання роботи або недостатнього рівня її готовності, або низького рівня унікальності роботи кафедра може рекомендувати не допускати здобувача вищої освіти до захисту кваліфікаційної роботи.

Після попереднього захисту та отриманих на засіданні випускової кафедри зауважень здобувач вищої працює над усуненням зазначених недоліків.

8. ВІДГУК НАУКОВОГО КЕРІВНИКА

Здобувач вищої освіти має отримати і подати екзаменаційній комісії відгук (висновок) наукового керівника про кваліфікаційну роботу.

У відгуку керівник аналізує:

- актуальність обраної теми;
- відповідність змісту роботи обраній темі;
- повноту розв'язання завдань;
- рівень повноти розроблення окремих питань та предмета дослідження загалом;
- доцільність вибору методів дослідження;
- достовірність та елементи наукової новизни отриманих результатів;
- грамотність і стильову майстерність автора;
- особисту участь здобувача вищої освіти в наведених експериментальних дослідженнях, теоретичному опрацюванні отриманих результатів, формулюванні наукового положення/ідеї/методики;
- ставлення здобувача вищої освіти до виконання роботи, ступінь самостійності та творчий характер дослідження;
- уміння здобувача вищої освіти чітко, грамотно й аргументовано викладати матеріал, правильно його оформляти, робити обґрунтовані висновки.

У відгуку науковий керівник вказує на дотримання або порушення здобувачем вищої освіти календарного плану підготовки роботи до захисту, дотримання вимог до оформлення кваліфікаційної роботи, звертає увагу на загальні недоліки або вказує на конкретні помилки.

Відгук має містити загальний висновок щодо рекомендації до захисту. Останнє речення відгуку має містити фразу про те, відповідає чи не відповідає робота вимогам, які висуваються до кваліфікаційних робіт, і на яку оцінку, на думку керівника, ця робота заслуговує.

9. РЕЦЕНЗУВАННЯ КВАЛІФІКАЦІЙНИХ РОБІТ

Для оцінки якості кваліфікаційні роботи здобувачів вищої освіти підлягають обов'язковому рецензуванню.

Рецензентами можуть бути науково-педагогічні працівники університету з науковим ступенем та/або вченим званням.

Кваліфікаційна робота може мати й зовнішню рецензію. Зовнішніми рецензентами можуть бути фахівці, що працюють в організаціях, підприємствах, наукових установах або інших закладах вищої освіти, які мають кваліфікацію та/або досвід роботи за спеціальністю, за якою здійснюється захист. Зовнішня рецензія має бути надрукована на бланку установи, де працює рецензент. Підпис рецензента має супроводжуватися розшифруванням його прізвища, ім'я, по батькові, зазначенням місця роботи, посади, наукового ступеня, вченого звання, а також засвідчений печаткою.

За результатами ознайомлення з кваліфікаційною роботою рецензент висловлюється щодо актуальності теми, елементів наукової новизни та практичного значення дослідження, дає оцінку рівня опрацювання джерел, розробленості певних рекомендацій та їхнього обґрунтування, методики дослідження, проведення педагогічного експерименту та обробки його результатів, коротко характеризує роботу за розділами, зазначає наявність та якість апробації матеріалів, оцінює відповідність зазначеній темі, повноту розкриття теми та виконання поставлених завдань, доказовість висновків, самостійність дослідження, називає позитивні моменти і недоліки роботи, якість оформлення, відповідність вимогам щодо оформлення кваліфікаційної роботи.

Остаточний висновок щодо рівня відповідності роботи вимогам рецензент формулює висловами «повністю відповідає», «загалом відповідає», «повністю не відповідає». Рецензент подає також конкретну оцінку («відмінно», «добре», «задовільно», «незадовільно») і пропонує присвоїти відповідний ступінь вищої освіти і кваліфікацію за конкретною освітньою програмою.

Оцінка рецензента «незадовільно» не є підставою для недопуску роботи до захисту. Таку роботу за рішенням випускової кафедри можна подати іншому рецензентові або в іншу організацію чи інший заклад вищої освіти для перехресного рецензування.

Здобувачеві вищої освіти надають можливість ознайомитися з рецензією та підготувати відповіді на висловлені рецензентом зауваження.

Під час захисту кваліфікаційної роботи здобувач вищої освіти має дати відповіді на всі зауваження наукового керівника і рецензентів.

10. ПІДГОТОВКА ДО ЗАХИСТУ КВАЛІФІКАЦІЙНОЇ РОБОТИ

Після попереднього захисту й усунення недоліків здобувач вищої освіти передає текст кваліфікаційної роботи науковому керівникові для отримання відгуку про роботу.

Отримавши відгук наукового керівника, здобувач вищої освіти подає кваліфікаційну роботу на кафедру не пізніше ніж за два тижні до захисту відповідно до затвердженого графіка засідань екзаменаційної комісії. Після

цього примірник кваліфікаційної роботи кафедра направляє на рецензування викладачеві інших кафедр університету або інших закладів вищої освіти, а за необхідності – фахівцеві наукової установи, організації, підприємства тощо.

Випускова кафедра на підставі відгуку наукового керівника та рецензії, а також результатів попереднього захисту ухвалює рішення про рекомендацію кваліфікаційної роботи до захисту перед екзаменаційною комісією.

Завершена кваліфікаційна робота має бути представлена екзаменаційній комісії (подана на випускову кафедру) не пізніше ніж за п'ять днів до захисту.

До публічного захисту кваліфікаційної роботи екзаменаційній комісії повинні бути представлені такі документи:

- кваліфікаційна робота в друкованому вигляді (переплетена в жорстку палітурку або зшита пластиковою пружиною);
- електронна версія кваліфікаційної роботи у форматі PDF;
- відгук наукового керівника;
- рецензія;
- звіт про перевірку кваліфікаційної роботи на рівень унікальності;
- подання голові екзаменаційної комісії щодо захисту кваліфікаційної роботи (додаток Е);
- копії документів, що засвідчують участь здобувачів у наукових конференціях або інших заходах за темою дослідження (семінари, вебінари, круглі столи тощо), як апробації наукового дослідження – для кваліфікаційних робіт першого (бакалаврського) рівня вищої освіти;
- за наявності – листи-замовлення підприємств на виконання кваліфікаційної роботи, довідки або акти про впровадження наукових досліджень, розроблені та виготовлені здобувачем вищої освіти макети, моделі, пристрої тощо.

До захисту кваліфікаційної роботи здобувач вищої освіти обговорює з науковим керівником тези усного виступу, ілюстративний матеріал або мультимедійну презентацію (за наявності), готує відповіді на зауваження наукового керівника і рецензента.

11. ПУБЛІЧНИЙ ЗАХИСТ КВАЛІФІКАЦІЙНОЇ РОБОТИ

До захисту кваліфікаційних робіт допускають здобувачів вищої освіти, які виконали всі вимоги освітньої програми. Допуском до публічного захисту кваліфікаційної роботи є наказ ректора із зазначенням прізвищ випускників за академічними групами, допущених до проходження атестації, за поданням деканів факультетів, директора ННІ.

Публічний захист кваліфікаційних робіт відбувається на відкритому засіданні екзаменаційної комісії за участі не менше 2/3 її складу за обов'язкової присутності голови екзаменаційної комісії.

На захисті кваліфікаційної роботи здобувачеві вищої освіти надають слово для викладу основних результатів, отриманих під час виконання поставлених завдань, а також для відповідей на запитання членів екзаменаційної комісії.

Для виступу перед екзаменаційною комісією здобувачеві вищої освіти надають до 20 хв. Усний виступ здобувача вищої освіти на відкритому засіданні екзаменаційної комісії повинен містити формулювання теми дослідження та обґрунтування її актуальності, інформацію про об'єкт і предмет дослідження, його мету та завдання, відомості про структуру роботи, стислий виклад основних результатів дослідження, загальні висновки, які випливають із проведеного дослідження, а також пропозиції та рекомендації щодо практичного застосування отриманих результатів дослідження.

Здобувач вищої освіти під час виступу може використовувати різні форми візуалізації доповіді – мультимедійну презентацію, аудіо-, відеозаписи, ілюстративний матеріал (таблиці, графіки, формули, діаграми, макети, вироби тощо).

Після виступу здобувач вищої освіти дає відповіді на запитання голови і членів екзаменаційної комісії за змістом кваліфікаційної роботи.

Потім голова екзаменаційної комісії надає слово науковому керівникові та рецензенту (у разі їх присутності на захисті) або зачитує їхні висновки. Здобувач вищої освіти надає відповіді на всі зауваження наукового керівника і рецензента.

Після завершення обговорення роботи прикінцеве слово надають випускнику.

Кваліфікаційну роботу оцінює екзаменаційна комісія з урахуванням її змісту та результатів захисту, а також висновків наукового керівника і рецензента.

На публічному захисті кваліфікаційної роботи кожен член екзаменаційної комісії оцінює якість кваліфікаційної роботи та її захист за національною шкалою, рейтинговою системою оцінювання та шкалою ЄКТС. Оцінку вносять у протокол.

Рішення про оцінку кваліфікаційної роботи ухвалюють на закритому засіданні екзаменаційної комісії відкритим голосуванням звичайною більшістю голосів. За однакової кількості голосів «за» і «проти» голос голови є вирішальним.

Рішення екзаменаційної комісії про результати захисту кваліфікаційної роботи оголошує голова екзаменаційної комісії у день захисту.

Здобувачам вищої освіти, які успішно захистили кваліфікаційну роботу, на підставі рішення екзаменаційної комісії присуджують відповідний ступінь вищої освіти та присвоюють відповідну кваліфікацію.

Здобувача вищої освіти, кваліфікаційну роботу якого екзаменаційна комісія оцінила як «незадовільно», відраховують з Університету. Екзаменаційна комісія визначає та робить у протоколі запис про можливість здобувача вищої освіти після доопрацювання захистити ту саму кваліфікаційну роботу впродовж трьох років після відрахування. У такому випадку поновлений на навчання здобувач вищої освіти матиме право подати кваліфікаційну роботу на перевірку за визначеною процедурою і бути допущеним (не допущеним) до її захисту.

Здобувача вищої освіти, який на захисті кваліфікаційної роботи отримав незадовільну оцінку, відраховують з Університету. Йому видають академічну

довідку встановленого зразка. Здобувачі вищої освіти, які не захистили кваліфікаційну роботу у зв'язку з неявкою без поважних причин або отриманням незадовільної оцінки, мають право, за окремим договором про надання освітніх послуг, на повторний (з наступного навчального року) захист кваліфікаційної роботи упродовж трьох років після відрахування з Університету. У випадку, коли захист кваліфікаційної роботи визнають незадовільним, екзаменаційна комісія визначає, чи може здобувач вищої освіти подати на повторний захист ту саму роботу з доопрацюванням, чи він зобов'язаний опрацювати нову тему, запропоновану відповідною випусковою кафедрою.

Здобувачам, які не захищали кваліфікаційну роботу з поважної причини (підтверджено документально), наказом ректора може бути продовжено термін навчання до закінчення терміну роботи екзаменаційної комісії з метою захисту кваліфікаційної роботи, але не більше ніж на один тиждень.

12. КРИТЕРІЇ ОЦІНЮВАННЯ КВАЛІФІКАЦІЙНОЇ РОБОТИ

Кваліфікаційна робота має продемонструвати вміння автора працювати з літературою, логічно й аргументовано викладати матеріал, коректно використовувати статистичні та математичні методи для аналізу проблем, послуговуватися сучасними методами наукового дослідження, проведення експериментів, навичками формування власних узагальнень і висновків. Під час виступу здобувач вищої освіти повинен продемонструвати рівень володіння матеріалом дослідження й аргументовано довести наукову та практичну цінність виконаної роботи, зокрема:

- виявити ґрунтовну обізнаність і належну ерудованість щодо обраної проблеми та предмета дослідження, зокрема вміння добирати, систематизувати та опрацювати інформацію відповідно до мети і завдань дослідження, обізнаність у зарубіжних джерелах відповідно до спеціальності;
- показати інноваційний характер самостійно отриманих результатів;
- робити обґрунтовані висновки та окреслювати перспективи подальших наукових розвідок в обраному для дослідження напрямі;
- визначати і пояснювати причинно-наслідкові зв'язки розглядуваних процесів та явищ;
- поєднати виступ із використанням мультимедійних засобів, демонструванням таблиць, схем, виробів, макетів тощо.

Основними критеріями оцінювання є:

- актуальність обраної теми кваліфікаційної роботи;
- чіткість формулювання мети і завдань дослідження;
- логіка побудови змісту роботи;
- якість теоретико-методологічного аналізу проблеми;
- ґрунтовність аналізу наукових джерел;
- змістовність та повнота розкриття теми;
- правильність і повнота виконання поставлених завдань;

- знання відповідного теоретичного матеріалу й уміння використовувати його на практиці;
- самостійність в одержанні наукових результатів;
- логічність і змістовність зроблених узагальнень і висновків;
- результати апробації та впровадження основних положень і висновків;
- наявність достатньої кількості належно оформлених покликань на використані джерела;
- достатньо повний список сучасної літератури з обраної теми;
- дотримання чинних вимог до оформлення кваліфікаційної роботи;
- змістовність доповіді випускника на захисті кваліфікаційної роботи;
- правильність, чіткість і повнота відповідей на запитання членів екзаменаційної комісії;
- уміння здобувача вищої освіти вести дискусію, аргументовано захищати свою концепцію і висновки;
- оцінка роботи керівником і рецензентом.

Критерії оцінювання кваліфікаційних робіт розробляє та затверджує випускова кафедра.

Орієнтовні критерії оцінювання кваліфікаційних робіт здобувачів вищої освіти подано в таблиці.

Шкала оцінювання: національна та ЄКТС

Рейтингова оцінка з кредитного модуля	Оцінка за шкалою ЄКТС	Оцінка за національною (чотирибальною) шкалою	Критерії оцінювання
90-100	A (відмінно)	відмінно	Повне виконання всіх вимог щодо написання і оформлення кваліфікаційної роботи; стислість і логічність промови здобувача вищої освіти, у якій відображені основні положення роботи; повні та вичерпні відповіді здобувача вищої освіти на запитання і зауваження, демонстрування високого рівня теоретичної, наукової та практичної підготовки.
82-89	B (дуже добре)	добре	Наявність несуттєвих помилок в оформленні роботи, у виступі та відповідях здобувача вищої освіти, що не впливають на зміст

			роботи.
75-81	C (добре)		Здобувач вищої освіти допустив помилки як у кваліфікаційній роботі, так і в підготовленій доповіді, однак їх рівень суттєво не впливає та не спотворює представлені положення на захисті; у стилістиці викладу є окремі помилки, що не є принциповим.
67-74	D (задовільно)	задовільно	Суттєві недоліки в теоретичній і практичній частинах роботи, відсутність прикладів і достатньої аргументованості у відповідях автора. Автор роботи виявив невпевненість під час дискусії, відповідей на питання.
60-66	E (достатньо)		Кваліфікаційна робота за багатьма параметрами не відповідає вимогам щодо її рівня виконання чи оформлення, переважно є компіляцією.
35-59	FX (незадовільно з можливістю повторного захисту)	незадовільно	Кваліфікаційна робота за багатьма параметрами не відповідає вимогам щодо її рівня виконання чи оформлення і вимагає доопрацювання, а її автор не володіє фактичним матеріалом і має низький рівень теоретичної підготовки. Під час захисту здобувач вищої освіти поводить ся невпевнено, матеріалами власної роботи володіє слабо, на поставлені питання відповідає не в повному обсязі, допускає суттєві помилки.
34 і менше	F (незадовільно з обов'язковим проведенням додаткової теоретичної		Подані на захист матеріали не відповідають вимогам до написання і захисту кваліфікаційних робіт. Здобувач вищої

	підготовки та написання кваліфікаційної роботи		освіти не в змозі захистити власну кваліфікаційну роботу. Кваліфікаційна робота є плагіатом.
--	--	--	--

13. РОЗГЛЯД АПЕЛЯЦІЙ

У разі незгоди з оцінкою захисту кваліфікаційної роботи здобувач вищої освіти має право подати апеляцію на ім'я ректора Університету.

Апеляцію подають у день проведення публічного захисту кваліфікаційної роботи з обов'язковим повідомленням про це декана факультету.

Для розгляду апеляції розпорядженням ректора створюють комісію у складі: перший проректор – голова комісії, декан факультету або один із його заступників, завідувач/науково-педагогічний працівник відповідної кафедри, представник органу студентського самоврядування Університету.

Комісія розглядає апеляцію здобувача вищої освіти щодо порушення процедури проведення публічного захисту кваліфікаційної роботи, що могло негативно вплинути на рішення екзаменаційної комісії щодо оцінки.

Термін розгляду апеляції – упродовж трьох календарних днів після її подання.

У разі встановлення комісією порушення процедури проведення захисту кваліфікаційної роботи, яке вплинуло на результати оцінювання, вона пропонує ректору Університету скасувати відповідне рішення екзаменаційної комісії та провести повторне засідання екзаменаційної комісії у присутності представників комісії з розгляду апеляції.

Висновки апеляційної комісії оформлюють відповідним протоколом.

14. ОПРИЛЮДНЕННЯ ТА ЗБЕРІГАННЯ КВАЛІФІКАЦІЙНИХ РОБІТ

Паперові версії кваліфікаційних робіт і відповідні супровідні документи (рецензія, відгук наукового керівника, звіт про перевірку кваліфікаційної роботи на рівень унікальності, подання голові екзаменаційної комісії щодо захисту кваліфікаційної роботи, акти впровадження результатів дослідження тощо) передають відповідальні особи випускових кафедр за актом у бібліотеку Університету, де зберігають упродовж п'яти років. Після закінчення терміну зберігання кваліфікаційні роботи знищують у встановленому порядку, про що складають відповідний акт. Роботи, відзначені преміями на всеукраїнських конкурсах і конкурсах закладів вищої освіти, та роботи, перспективні для впровадження, а також відгуки на них, зберігають в архіві Університету постійно й описують окремим актом.

Електронні варіанти кваліфікаційних робіт у форматі PDF відповідальні особи випускових кафедр передають за актом у бібліотеку для подальшого розміщення в репозитарії Університету.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Кодекс академічної доброчесності Кам'янець-Подільського національного університету імені Івана Огієнка (нова редакція). URL: <https://surl.li/wxlInva>
2. Методичні рекомендації з написання та оформлення кваліфікаційних робіт у Кам'янець-Подільському національному університеті імені Івана Огієнка. URL: <https://surl.li/dwurre>
3. Положення про організацію навчального процесу в Кам'янець-Подільському національному університеті імені Івана Огієнка (нова редакція). URL: <https://surl.li/jbnvdk>
4. Про вищу освіту: Закон України від 01.07.2014 р. №1556-VII, ост. ред. від 25.09.2020. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1556-18#Text>.
5. Положення про атестацію та організацію роботи екзаменаційної комісії в Кам'янець-Подільському національному університеті імені Івана Огієнка (нова редакція). URL: <https://surl.lu/hkwbli>
6. Стандарт вищої освіти першого (бакалаврського) рівня, галузі знань 24 Сфера обслуговування, за спеціальністю 241 Готельно-ресторанна справа. Наказ Міністерства освіти і науки України від 04.03.2020 р. № 384. URL: https://osvita.ua/legislation/Vishya_osvita/71870/
7. [Порядок перевірки курсових, кваліфікаційних робіт, дисертацій ЗВО К-ПНУ на рівень унікальності](#). URL: <https://surl.li/iuabfr>
8. Положення про дотримання академічної доброчесності педагогічними, науково-педагогічними, науковими працівниками та здобувачами вищої освіти в Кам'янець-Подільському національному університеті імені Івана Огієнка (нова редакція). URL: <https://surl.li/qxhrao>

ДОДАТКИ

Заява на виконання кваліфікаційної роботи

Завідувачеві кафедри туризму та
готельно-ресторанної справи

Власне ім'я ПРИЗВИЩЕ

здобувача(ки) вищої освіти
(бакалаврського) рівня вищої освіти
освітньої програми Готельно-
ресторанна справа
спеціальності 241 Готельно-ресторанна
справа
денної форми здобуття вищої освіти

Прізвище Власне ім'я По батькові

З А Я В А

Прошу дозволити мені виконувати кваліфікаційну роботу
під керівництвом _____

бакалавра

науковий ступінь, учене звання

Прізвище Власне ім'я По батькові

Дата

Підпис

Завдання на кваліфікаційну роботу здобувачеві вищої освіти

Кам'янець-Подільський національний університет імені Івана Огієнка
Факультет природничо-економічний
Кафедра туризму та готельно-ресторанної справи
Ступінь вищої освіти бакалаврський
Освітня програма Готельно-ресторанна справа
Спеціальність 241 Готельно-ресторанна справа

ЗАТВЕРДЖУЮ
Завідувач кафедри

_____ підпис _____ Власне ім'я ПРІЗВИЩЕ

_____ 20____ року

З А В Д А Н Н Я
НА КВАЛІФІКАЦІЙНУ РОБОТУ ЗДОБУВАЧЕВІ ВИЩОЇ ОСВІТИ

_____ Прізвище Власне ім'я По батькові

1. Тема кваліфікаційної роботи _____

_____ науковий

керівник

_____ Прізвище Власне ім'я По батькові, науковий ступінь, учене звання

затверджені вченою радою факультету _____

від _____ 20____ року № _____

2. Термін подання здобувачем вищої освіти роботи _____

3. Вихідні дані до роботи _____

4. Завдання роботи _____

5. Перелік графічного матеріалу (за наявності) _____

6. Дата видачі завдання _____

КАЛЕНДАРНИЙ ПЛАН¹

№ з/п	Назва етапів кваліфікаційної роботи	Термін виконання етапів роботи	Примітка
1.	Затвердження теми роботи та призначення наукового керівника.		
2.	Отримання завдання на проведення дослідження.		
3.	Підготовка календарного плану виконання роботи, погодження його з науковим керівником та затвердження завідувачем відповідної кафедри.		
4.	Підготовка та узгодження розширеного плану-проспекту кваліфікаційної роботи.		
5.	Підготовка чернеткового варіанту роботи для першого читання науковим керівником.		
6.	Усунення зауважень наукового керівника, подання чернеткового варіанту на друге читання.		
7.	Урахування рекомендацій наукового керівника, доповнення роботи додатковими дослідженнями, що проводилися впродовж практики.		
8.	Підготовка роботи до рецензування; отримання рецензії.		
9.	Чистове оформлення роботи; подання роботи і рецензії науковому керівникові на підготовку відгуку.		
10.	Написання відгуку науковим керівником, його доповідь завідувачу кафедри про завершення роботи.		

Здобувач вищої освіти

особистий підпис

Власне ім'я ПРІЗВИЩЕ

Науковий керівник

особистий підпис

Власне ім'я ПРІЗВИЩЕ

¹ Назва етапів виконання кваліфікаційної роботи є орієнтовними.

Титульний аркуш кваліфікаційної роботи

Міністерство освіти і науки України
Кам'янець-Подільський національний університет імені Івана Огієнка
Природничо-економічний факультет
Кафедра туризму та готельно-ресторанної справи

**Кваліфікаційна робота
на здобуття ступеня вищої освіти «бакалавр»**

з теми _____

Виконав(ла): здобувач (ка) вищої освіти
освітньої програми Готельно-ресторанна
справа
спеціальності 241 Готельно-ресторанна
справа
денної форми здобуття вищої освіти

Прізвище Власне ім'я По батькові

Керівник: _____
Прізвище ініціали, науковий ступінь, учене звання, посада

Рецензент: _____
Прізвище ініціали, науковий ступінь, учене звання, посада

Кам'янець-Подільський, 2026 р.

Оформлення змісту кваліфікаційної роботи

ЗМІСТ

ПЕРЕЛІК УМОВНИХ ПОЗНАЧЕНЬ І СКОРОЧЕНЬ
ВСТУП
РОЗДІЛ 1. НАЗВА
1.1. Назва
1.2. Назва
1.3. Назва
РОЗДІЛ 2. НАЗВА
2.1. Назва
2.2. Назва
2.2.1. Назва
2.2.2. Назва
РОЗДІЛ 3. НАЗВА
3.1. Назва
3.2. Назва
3.2.1. Назва
3.2.2. Назва
ВИСНОВКИ
СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ
ДОДАТКИ
Додаток А. Назва
Додаток Б. Назва

**Приклади оформлення бібліографічного опису
в списку використаних джерел**

Приклад оформлення
Книги
Один автор
<ol style="list-style-type: none"> 1. Садкіна В.І. Маленькі секрети учительського успіху. Навчаємо з радістю. Харків: Основа, 2018. 144 с. 2. Боднарчук Т.Л. Історія економіки та економічної думки: навчально-методичний посібник. Кам'янець-Подільський: Видавець Ковальчук О.В., 2021. 122 с. 3. Геселева К.Г. Наближені методи розв'язування інтегро-функціональних рівнянь: монографія. Кам'янець-Подільський: Кам'янець-Подільський національний університет імені Івана Огієнка: ФОП Панькова А.С., 2022. 144 с. 4. Дуткевич Т.В. Загальна психологія. Теоретичний курс: навчальний посібник. 2-ге вид. Київ: Центр учбової літератури, 2022. 388 с.
Два автори
<ol style="list-style-type: none"> 1. Смолій В.А., Степанков В.С. Історія України: підручник для 7 класу закладів загальної середньої освіти. Київ: «Генеза», 2020. 160 с. 2. Пилипюк Т.М., Мястковська М.О. Розробка програм засобами візуального програмування: навчальний посібник. Кам'янець-Подільський: ПП Буйницький О.А., 2023. 136 с. 3. Лісовський А.С., Папіш І.Я. Чорноземи типові Придністерського Поділля. Кам'янець-Подільський: ТОВ «Друкарня „Рута”, 2024. 198 с. 4. Сорич А.В., Сорич Н.М. Інтегральне числення функції кількох змінних: навчальний посібник. 2-е вид., допов. Кам'янець-Подільський: Кам'янець-Подільський національний університет імені Івана Огієнка, 2024. 168 с.
Три, чотири автори
<ol style="list-style-type: none"> 1. Прозар М., Алексєєв О., Петрова Ю. Метрологічний контроль у фізичній культурі і спорті. Кам'янець-Подільський: Віта Друк, 2023. 90 с. 2. Кеба О.В., Шаповал І.Ю., Голубішко І.Ю. Художньо-естетичні парадигми новітньої літератури: навчальний посібник. Кам'янець-Подільський: Видавець Ковальчук О.В., 2021. 234 с. 3. Аліксійчук О.С., Мартинюк А.К., Мартинюк Т.В. Диригентська діяльність Миколи Олексійчука в контексті музичної культури Поділля другої половини ХХ – початку ХХІ століття: монографія. Кам'янець-Подільський: Зволейко Д.Г., 2019. 199 с. 4. Маркітантов В.Ю., Рибщун О.В., Віннічук О.В. Російська гібридна війна: від доктрини до тактики: навчальний посібник. 2-ге вид., перероб. і допов. Кам'янець-Подільський: Кам'янець-Подільський національний університет імені Івана Огієнка, 2023. 248 с.
П'ять авторів і більше
<ol style="list-style-type: none"> 1. Зубаль М.В. та ін. Спортивний туризм: навчальний посібник. Кам'янець-Подільський: ПП Ящишин Ю.І., 2021. 417 с.

<ol style="list-style-type: none"> 2. Основи правознавства: навчальний посібник [Електронне видання] / Ю.А. Хоптяр та ін. Кам'янець-Подільський: Кам'янець-Подільський національний університет імені Івана Огієнка, 2022. 372 с. 3. Reading with Pleasure: навчально-методичний посібник. 2-ге вид., допов. / О.В. Галайбіда та ін. Кам'янець-Подільський, 2020. 104 с. 4. Христич Т.М. та ін. Хронічний панкреатит: клінічно-патогенетичні особливості розвитку поєднаних захворювань та методи медикаментозної корекції: монографія. 2-ге вид., перероб., допов. Чернівці, 2022. 584 с.
Автори та редактори
<ol style="list-style-type: none"> 1. Зарубіжна література межі XIX-XX та XX століття: підручник / за заг. ред. С.К. Криворучко. Тернопіль: Навчальна книга-Богдан, 2023. 1357 с. 2. Тренування стрибунів потрійним з розбігу: навчально-методичний посібник [Електронний ресурс] / Гурман Л.Д. та ін.; за ред. В.Б. Воронецького. Кам'янець-Подільський: Кам'янець-Подільський національний університет імені Івана Огієнка, 2022. 115 с. 3. Мазур Н.А. та ін. Основи цифрової економіки: навчальний посібник / за ред. Н.А. Мазур. Чернівці: Чернівець. нац. ун-т ім. Ю. Федьковича, 2024. 304 с. 4. Прикладна корекційна психопедагогіка: олігофренопедагогіка: навчальний посібник. 2-ге вид., перероб. та допов. / за ред. О.В. Гаврилова. Кам'янець-Подільський: ТОВ «Друк-Сервіс», 2017. 600 с. 5. Науково-методичний супровід професійної підготовки педагогічних та керівних кадрів для Нової української школи: монографія [Електронне видання] / Л.В. Задорожна-Княгницька та ін.; за заг. ред. О.А. Голюк. Київ: Маріупольський державний університет, 2024. 236 с.
Без автора (з редактором/упорядником)
<ol style="list-style-type: none"> 1. Інноваційні технології навчання української мови та читання в початковій школі: навчально-методичний посібник / авт.-уклад. Н. Гудима. Кам'янець-Подільський: Видавець Ковальчук О.В., 2024. 248 с. 2. Дошкільна педагогіка з історією: навчально-методичний посібник / авт.-упор. М.С. Гордійчук, І.Л. Пукас. Кам'янець-Подільський: Видавець Ковальчук О.В., 2024. 186 с. 3. Методичні рекомендації до виконання курсових робіт для здобувачів вищої освіти спеціальності 052 Політологія [Електронний ресурс] / уклад.: О.В. Віннічук, Л.А. Руда. Кам'янець-Подільський: Кам'янець-Подільський національний університет імені Івана Огієнка, 2024. 44 с. 4. Теорія організації: навчально-методичний посібник [Електронний ресурс] / автори-укладачі: С.В. Поліщук, О.В. Горбатюк; за заг. ред. С.В. Поліщук. Кам'янець-Подільський: Кам'янець-Подільський національний університет імені Івана Огієнка, 2023. 147 с. 5. Філософія: терміни і поняття: навчальний енциклопедичний словник / за ред. В.Л. Петрушенка. Львів: «Новий Світ-2000», 2020. 492 с. 6. Підготовка майбутнього вчителя початкових класів до професійної діяльності в Новій українській школі: оновлення філософії освіти: монографія / за заг. ред. Н.В. Бахмат, Н.В. Мелекесцевої, Н.В. Гудими. Київ: Міленіум, 2024. 360 с. 7. Іван Огієнко і сучасна наука та освіта: науковий збірник. Серія історична та

<p>філологічна / редкол.: Л. Марчук (голов. ред.), О. Рарицький (відп. ред.) та ін. Кам'янець-Подільський: Кам'янець-Подільський національний університет імені Івана Огієнка, 2023. Вип. XX. 396 с.</p>
<p>Багатотомне видання</p>
<ol style="list-style-type: none"> 1. Містобудівне проектування: підручник / за ред. Г.П. Петришин, Б.С. Посацького, Ю.В. Ідак; М-во освіти і науки України, Нац. ун-т «Львів. політехніка». Львів: Вид-во Львів. політехніки, 2022. Ч. 2: Проектування структурних елементів міста. 316 с. 2. Західноподільські та суміжні говірки. Тексти: у 2-х т. / упоряд.: Н.Д. Коваленко. Кам'янець-Подільський: ТОВ «Друкарня «Рута», 2020. Т. 2. 512 с. 3. Пилипюк Т.М., Нікітіна О.М., Розумовська О.Б., Блажевський С.Г. Інформаційні системи та технології. Чернівці: Технодрук, 2018. Ч. II. Бази даних та СУБД. 150 с. 4. Савченко О.Я. Українська мова та читання: підручник для 3 класу ЗЗСО: у 2-х частинах. Київ: УОВЦ «Оріон», 2020. Ч. 2. 160 с. 5. Українська мова та читання: підручник для 3 класу ЗЗСО: у 2-х частинах / К.І. Пономарьова, Л.А. Гайова. Київ: УОВЦ «Оріон», 2020. Ч. 1. 160 с. 6. Новий тлумачний словник української мови: у 3 т. / уклад. В.В. Яременко, О.М. Сліпушко. Київ: «Аконіт», 2001. Т. 1–3.
<p>Розділ книги</p>
<ol style="list-style-type: none"> 1. Саблук П.Т. Напрямки розвитку економіки в аграрній сфері виробництва. <i>Основи аграрного підприємництва</i> / за ред. М.Й. Маліка. Київ, 2000. С. 5–15. 2. Шевченко Р.О. Особливості селекції яблунь. <i>Практикум з ботаніки</i> / ред. О.С. Самійленко. Херсон, 2018. С. 22–36. 3. Боднарчук Т.Л. Політика стимулювання експорту в системі заходів повоєнного відновлення: досвід країн Західної Європи. <i>Відбудова для розвитку: зарубіжний досвід та українські перспективи</i>: колективна монографія / редкол.: В.В. Небрат (голов. ред.) та ін.; НАН України, ДУ «Ін-т екон. та прогнозув. НАН України». Київ, 2023. С. 179–198. 4. Ковтуник І.І. Основні риси та роль зв'язку в сучасних соціально-економічних процесах та особливості територіальної організації зв'язку. <i>Україна та світ під впливом викликів сьогодення</i>: колективна монографія. Харків: СГ НТМ «Новий курс», 2023. С. 75–98.
<p>Стаття (публікація) в періодичному виданні</p>
<p>Стаття в журналі</p>
<ol style="list-style-type: none"> 1. Матвейчук Л.О., Польовий П.В. Публічна політика розвитку цифрових компетентностей персоналу органів державної влади та органів місцевого самоврядування. <i>Вчені записки Таврійського національного університету імені В.І. Вернадського. Серія: Публічне управління та адміністрування</i>. Київ, 2023. Т. 34 (73). № 5. С.50–54. 2. Миронова С.П., Матвійчук І.І. Особливості навчально-методичного забезпечення уроків географії для учнів з інтелектуальними порушеннями. <i>Інноваційна педагогіка</i>. Одеса: Гельветика. 2022. Вип. 52. Т. 2. С. 59–62. 3. Лисак В.Ю., Семендяк В.М. Еволюція концепцій управління персоналом та їхня роль у системі менеджменту. <i>Бізнес-навігатор</i>. 2020. № 4 (60). С. 139–144. 4. Сидорук С.А., Сидорук Л.В. Архівний фонд Кам'янець-Подільського національного університету імені Івана Огієнка як джерело до вивчення його історії. <i>Вісник</i>

<p><i>Кам'янець-Подільського національного університету імені Івана Огієнка. Історичні науки / редкол.: А.Г. Філінюк (відп. ред.) та ін. Кам'янець-Подільський: Кам'янець-Подільський національний університет імені Івана Огієнка, 2020. Вип. 13. С. 32–40.</i></p> <p>5. Боршуляк А.М., Лаврентьєва Н.В. Сучасне українське мистецтво як засіб формування національної свідомості підлітків. <i>Педагогічна освіта: теорія і практика</i>. Київ: Міленіум, 2023. Вип. 34. С. 147–158.</p>
Стаття в газеті
<p>1. Андрущенко В. Академічна недоброчесність як виклик інтелектуальній спроможності нації. <i>Голос України</i>. 2018. 20 липня. С. 10.</p> <p>2. Величко О. Р., Лисенко Д. П. Відшкодування матеріальних витрат. <i>Газета про бухгалтерський облік</i>. 2019. Квітень. С. 16.</p> <p>3. Коломоєць Т., Колпаков В. Сучасна парадигма адміністративного права: генеза поняття. <i>Право України</i>. 2017. № 5. С. 71–79.</p> <p>4. Коваль Л. Плюси і мінуси дистанційної роботи. <i>Урядовий кур'єр</i>. 2017. 1 листопада (№205). С. 5.</p>
Електронні ресурси
<p>1. Онуфрієва Л.А., Чайковська О.М. Психологічні особливості проявів кібербулінгу серед студентської молоді. <i>Психологічні студії</i>. 2024. №1. С. 131–137. URL: http://journals.vnu.volyn.ua/index.php/psychology/article/view/1626</p> <p>2. Віннічук О.В., Маркітантов В.Ю. Виміри безпеки в епоху цифрового суспільства. <i>Політичне життя</i>. 2024. №2. С.41–47. URL: https://jpl.donnu.edu.ua/issue/view/530</p>
Диск
<p>1. Філософія: навчально-методичний посібник для студентів спеціальності 014 Середня освіта. Ч. 1 [Електронний ресурс]. Кам'янець-Подільський: Кам'янець-Подільський національний університет імені Івана Огієнка, 2022. 1 електрон. опт. диск (CD-ROM).</p> <p>2. Козак Є.П., Плахтій П.Д. Психофізіологічна адаптація у фізичному вихованні і спорті: навчальний посібник [Електронний ресурс]. Кам'янець-Подільський: Кам'янець-Подільський національний університет імені Івана Огієнка, 2021. 1 електрон. опт. диск (CD-ROM).</p>
Автореферати дисертацій
<p>1. Попович А.С. Методична система навчання стилістики майбутніх учителів української мови і літератури: автореферат дис. ... д-ра пед. наук: 13.00.02 / Київ, 2018. 44 с.</p> <p>2. Алексєєв О.О. Теоретичні та практичні засади професійної підготовки майбутніх учителів фізичної культури до організації індивідуальної роботи з учнями: автореферат дис. ... д-ра пед. наук: 13.00.04 – теорія і методика професійної освіти. Хмельницький, 2022. 39 с.</p>
Дисертації
<p>1. Коваленко Н.Д. Фразеологія в діалектному мовленні: ареальне варіювання: дис. ... докт. філол. наук: 10.02.01. Київ, 2021. 470 с.</p> <p>2. Яблонська Д.Р. Кам'янець-Подільський інститут народної освіти в системі педагогічних вишів УСРР: історичний аспект (1921–1930 рр.): дис. ... доктора філософії: 032 – історія та археологія. Кам'янець-Подільський, 2022. 381 с.</p>
Матеріали конференцій, тези доповідей

<ol style="list-style-type: none"> 1. Михальська С.А. Особливості співпраці педагогів з батьками дітей з ООП в умовах інклюзивного освітнього середовища. <i>Розвиток професійної майстерності педагога в умовах нової соціокультурної реальності</i>: зб. матеріалів VI Міжнародної науково-практичної конференції (м. Тернопіль, 05-06 жовтня 2023 р.). Тернопіль: ФОП Осадца Ю.В. 2023. С. 182–183. 2. Гоцуляк Н.Є., Бабелюк О.В. Особливості консультування ветеранів, які знаходяться у постстресовому стані. <i>Актуальні проблеми психології особистості на європейському просторі</i>: матеріали IX Міжнародної науково-практичної конференції (м. Кам'янець-Подільський, 15 лютого 2024 р.) / за ред. С.Д. Максименка, Л.А. Онуфрієвої. Кам'янець-Подільський: Видавець Ковальчук О.В., 2024. С. 90–95. 3. Марусей Т.В. Туристичні кластери як інструмент економічного розвитку регіону. <i>Сучасні тренди, реалії і перспективи розвитку туризму та готельно-ресторанної справи</i>: зб. тез Міжнародної науково-практичної інтернет-конференції (м. Хмельницький – Меджибіж, 23-24 травня 2024 р.). Хмельницький, 2024. С. 63–65. 4. Смалько О.А. Важливість формування соціально-комунікативних навичок у майбутніх вчителів інформатики впродовж вивчення ними дисциплін методичного спрямування. <i>Актуальні аспекти розвитку STEAM-освіти в умовах євроінтеграції</i>: зб. матеріалів II Міжнародної науково-практичної інтернет-конференції (м. Кропивницький, 26 квітня 2024 р.). Кропивницький: ДонДУВС, 2024. С. 258–260.
Законодавчі та нормативні документи
<ol style="list-style-type: none"> 1. Про внесення змін до Закону України «Про бухгалтерський облік та фінансову звітність в Україні» щодо удосконалення деяких положень: Закон України від 5 жовтня 2017 р. № 2164-VIII. <i>Офіційний вісник України</i>. 2017. № 88. С. 27–33. 2. Деякі питання стипендіального забезпечення: Постанова Кабінету Міністрів України від 28.12.2016 р. № 1050. <i>Офіційний вісник України</i>. 2017. № 4. С. 530–543. 3. Про заснування стипендії Кабінету Міністрів України за видатні заслуги у сфері вищої освіти [Текст]: постанова від 28 грудня 2020 р. № 1331. <i>Урядовий кур'єр</i>. 2021. 6 січня (№2). С. 7. 4. Про затвердження Порядку забезпечення доступу вищих навчальних закладів і наукових установ, що знаходяться у сфері управління Міністерства освіти і науки України, до електронних наукових баз даних: наказ Міністерства освіти і науки України від 02.08.2017 р. № 1110. <i>Вища школа</i>. 2017. №7. С. 106–107. 5. Про забезпечення функціонування української мови як державної: Закон України від 25.04.2019 р. №2704-VIII: станом на 19 квіт. 2020 р. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2704-19 (дата звернення: 11.06.2020).
Архівні документи
<ol style="list-style-type: none"> 1. Закон про громадянство Української Народної Республіки. 15 листопада 1921 р. <i>ЦДАВО України</i> (Центр. держ. архів вищ. органів влади та упр. України). Ф. 1065. Оп. 4. Спр. 96. Арк. 48–50. Оригінал. Машинопис. 2. Листування [Грушевського М. С.] з друкарнями в Празі, Відні та інших містах про видання і продаж книг. 4 лютого 1922 р. – грудень 1923 р. <i>ЦДАК України</i> (Центр. держ. іст. архів України). Ф. 1235. Оп. 1. Спр. 95. 3. Шевченко Т. Г. Лист Щепкіну М.С. 1858 р. <i>ЦДАМЛМ</i> (Центр. держ. архів-музей літ. і мистецтва України). Ф. 506. Оп. 1. Спр. 33. 4. Матеріали Ради Народних комісарів Української Народної Республіки. <i>ЦДАВО</i>

<p><i>України</i> (Центр. держ. архів вищ. органів влади та упр. України). Ф. 1061. Оп. 1 Спр. 8–12. Копія; Ф. 1063. Оп. 3. Спр. 1–3.</p> <p>5. Наукове товариство ім. Шевченка. <i>Львів. наук. б-ка ім. В. Стефаника НАН України</i>. Ф. 1. Оп. 1. Спр. 78. Арк. 1–7.</p>
Патенти, свідоцтво про реєстрацію авторського права
<p>1. Белінська К.О., Фалендиш Н.О., Марусей Т.В. Спосіб отримання купаженої рослинної олії: пат. 151067 Україна: МПК А23D9/00, С11В1/04.; заявл. 10.11.21; опубл. 01.06.22, Бюл. № 22. 4 с. Патент № 202106362.</p> <p>2. Шеремета Н.П., Ладиняк Н.Б. Як не роздмухувати багаття: мовна шпаргалка для журналістОК і журналістІВ: навчально-методичний посібник. 2-ге вид., випр. і допов. Кам'янець-Подільський: ТОВ «Друкарня “Рута”», 2022. 76 с. Свідоцтво про реєстрацію авторського права на твір № 121699. Дата реєстрації 07.12.2023 р.</p>
Препринти
<p>1. Головач Ю., Пляцко Р., Сварник Г. Петер Пуллой і архів Івана Пулюя. Львів: Ін-т фізики конденс. систем НАН України, 2020. 24 с. (Препринт. Ін-т фізики конденс. систем НАН України; ISMP–20–01).</p> <p>2. Протидія агресивному податковому плануванню в Україні / С.С. Брехов та ін. Ірпінь: Ун-т ДФС України, 2017. 108 с. (Препринт. Наук.-дослід. ін-т фіскал. політики ун-ту ДФС України).</p> <p>3. Simon J. Physics of oscillations. Poznań: University of Poznań, 2019. 121 p. (Preprint. University of Poznań; UP-02).</p>
Стандарти
<p>1. ДСТУ 8302:2015. Інформація та документація. Бібліографічне посилання. Загальні положення та правила складання. Чинний від 2016-07-01. Вид. офіц. Київ: УкрНДНЦ, 2016. 16 с.</p> <p>2. ДСТУ ISO 14024:2018. Екологічні маркування та декларації. Екологічне маркування типу I. Принципи та процедури. На заміну ДСТУ ISO 14024:2002; чинний від 2020-01-01. Вид. офіц. Київ: УкрНДНЦ, 2019. 18 с.</p> <p>3. ДСТУ 3587:2022. Безпека дорожнього руху. Автомобільні дороги. Вимоги до експлуатаційного стану. На заміну ДСТУ 3587-97; чинний від 2022-12-01. Вид. офіц. Київ: УкрНДНЦ, 2022. 23 с.</p>
Каталоги
<p>1. Історико-правова спадщина України: кат. вист. / Харків. держ. наук. б-ка ім. В.Г. Короленка; уклад.: Л.І. Романова, О.В. Землянщина. Харків, 1996. 64 с.</p> <p>2. Пам'ятки історії та мистецтва Львівської області: кат.-довід. / авт.-упоряд. М. Зобків та ін.; Упр. культури Львів. облдержадмін., Львів. іст. музей. Львів: Новий час, 2003. 160 с.</p>
Бібліографічні показники
<p>1. Микола Лукаш: біобібліогр. показч. / уклад. В. Савчин. Львів: Вид. центр ЛНУ ім. І.Франка, 2003. 356 с. (Українська біобібліографія; ч. 10).</p> <p>2. Яценко О.М., Любовець Н.І. Українські персональні бібліографічні показники (1856-2013). Київ: Національна бібліотека України ім. В.І. Вернадського, 2015. 472 с. (Джерела української біографістики; вип. 3).</p>
Довідникове видання

1. Кучеренко І.М. Право державної власності. *Великий енциклопедичний юридичний словник* / ред. Ю.С. Шемшученко. Київ, 2007. С. 673.
2. Пирожкова Ю.В. Благодійна організація. *Адміністративне право України: словник термінів* / за ред.: Т.О. Коломоєць, В.К. Колпакова. Київ, 2014. С. 54–55.
3. Сірий М.І. Судова влада. *Юридична енциклопедія*. Київ, 2003. Т. 5. С. 699.

Подання голові екзаменаційної комісії щодо захисту кваліфікаційної роботи

Кам'янець-Подільський національний університет імені Івана Огієнка

**ПОДАННЯ
ГОЛОВІ ЕКЗАМЕНАЦІЙНОЇ КОМІСІЇ
ЩОДО ЗАХИСТУ КВАЛІФІКАЦІЙНОЇ РОБОТИ**

Направляється здобувач(ка) вищої освіти _____
ПРИЗВИЩЕ Власне ім'я По батькові
для захисту кваліфікаційної роботи за освітньою програмою Готельно-ресторанна справа
зі спеціальності 241 Готельно-ресторанна справа
з теми _____
назва теми

Кваліфікаційна робота, відгук наукового керівника і рецензія додаються.

Декан факультету/директор ННІ _____
особистий підпис Власне ім'я ПРИЗВИЩЕ

Довідка про успішність

_____ за період навчання на факультеті/в ННІ
Прізвище Ініціали
_____ з 20 ____ року до 20 ____ року повністю
найменування факультету/ННІ
виконав(ла) навчальний план за освітньою програмою з таким розподілом оцінок за:
національною шкалою: відмінно _____%, добре _____%, задовільно _____%;
шкалою ЄКТС: А _____%; В _____%; С _____%; D _____%; E _____%.

Старший диспетчер факультету/ННІ _____
особистий підпис Власне ім'я ПРИЗВИЩЕ

**Форма листа-замовлення підприємства (організації, установи)
на виконання кваліфікаційної роботи**

Ректорові
Кам'янець-Подільського
національного університету
імені Івана Огієнка
власне Ім'я ПРІЗВИЩЕ

**Лист-замовлення¹
на виконання кваліфікаційної роботи
за освітньою програмою _____
зі спеціальності _____**

Просимо Вас доручити здобувачеві(ці) першого (бакалаврського) рівня вищої освіти факультету

_____ найменування факультету/ННІ

_____ ПРІЗВИЩЕ Власне ім'я По батькові

виконання кваліфікаційної роботи з теми _____

через її актуальність для _____
назва підприємства (організації, установи)

Підприємство (організація, установа) забезпечить здобувача(ку) необхідною інформацією для написання кваліфікаційного дослідження.

Керівник організації _____

_____ особистий підпис

_____ Власне ім'я ПРІЗВИЩЕ

¹ Лист-замовлення друкують на фірмовому бланку підприємства або організації-замовника.